Ժ.Գ. ՏԱՐԻ—ԹԻՒ 76 | ՀԻՆԳՇԱԲԱԹԻ, 2 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, 1899 | 14 ՇԱՊԱՆ, 1317 | 2 ՔԵԱՆՈՒՆԻ ԼՎԼԼ, 1315 | 14 ԴԵԿՏ. 1899 (Ն. Տ.)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՆԽԻԿ

Պոլսոյ համար { Տարեկան 70 դրշ. / Վեցամսեայ 35 „
Գաւառներու համար { Տարեկան 90 „ / Վեցամսեայ 45 „ / Եռամսեայ 23 „
Արտասահման { Տարեկան 23 Ֆր. / Վեցամսեայ 12 „

Նամակ կամ ոեւէ գրութիւն պէտք է ուղղել Տնօրինութեան:

ԾԱՂԻԿ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ

«زاغك» ارمنيجه يومى وسياسى غزته
مطبعه و اداره‌خانه‌سى
غلطه‌ده حمدى پاشا خان

Կ. ՊՈԼԻՍ, Գալաթիա,
Համդի-բաշա Խան

Rédaction du Journal Arménien
„DZAGHIK"
Galata, Pérchémbé-Bazar
Hamdi-Pacha Han

10 ՓԱՐԱ | ՏՆՕՐԷՆ Ռ. ՍԱԳԱԵԱՆ | 10 ՓԱՐԱ

ԶՈՋՈՒԹԻՒՆԸ ՎԵՂԱՐԻ ՏԱԿ

Սրտակիցս «Վարդին»

Ամէն տեղ, ամէն ժամանակ խուլ պայքարի մը աղմուկը կայ դպրոցներուն շուրջ. դճուռ իրողութիւններու դարչելի հոտը կրթական հաստատութիւններու քթին որ հիւծող խամրեցնող հիւանդութեան մը բացիլները կը ներարկէ անկէ ներս։ Եւ ահա ընկերական այդ նուիրական գործը աղտոտ իրողութիւններու հիւսուածքի մը ո՛չ ախտոտ կեանքով մը ցատկոտուն։ Հին ու նոր սերնդի կռիւն է ան, որ ընդհանրապէս խեղճ վարժարաններուն շուրջ կը հոլովուի անընդհատ, ամէն տեսակ ձիւն վառելով անոնց ղլխուն ու ահագին խուժեր ուռեցնելով դաստիարակութեան յառաջդիմութեան անհրաժեշտ հոսանքին առջեւ։ Մ՚ղբ . . . Այնպէս չէ՞։ Բայց այդ կռիւը ինքնին գժուար պիտի ըլլար ըմբռնել՝ հեռու կրթական հաստատութիւններէն. ինչպէս նաեւ այս վերջիններուն դերը՝ առանց այդ կռիւին! ինչպէս կարելի պիտի ըլլար ըմբռնել յարաճուն ու նշանակելի զարգացում մը — այդ հաստատութիւններու նուիրական արդիւնաբերութիւնը—առանց աղա-երիտասարդական պայքարի մը դոյութեան։ Անոնք են որ կը բանան այն անհուն վիհերը որ հեռու կը պահեն իրարմէ հին ու նոր սերունդները դատողութեամբ, ըմբռնումով ու ճաշակով։ Ահա այդ գաղափարին անհամեմատութենէն է որ կը պայթի կարծիքի հակառակութեան պայքարը։ Գործէ՛ն բանալին գժբախտաբար հին բարոյական դատողութեան թոքն է. ու. կռիւը կը պոռթկայ ֆոյթէն ներս։

Հին ու նոր սերնդի, աղա-երիտասարդական այդ բանակռիւը, յեղաշրջման օրէնքով, անխուսափելի ու յաւիտենական է։ Այդ երկու տարբերուն մէջ գտնուած զարգացման տարբերութեան աստիճանով։ Ու այդ պայքարի աստիճանն ու տոպրէզը կը փոխուին սակայն նոյն հասարակութեան ոչ անոնց ունեցած տեսքին ու ազդեցութեան համեմատ։

Ահա, յեղաշրջման այս ընդհանուր ու անխուսափելի սկզբունքով շատ դիւրին է թափանցել էն մութ ու տխուր խորքերը մեր հասարակութեան կրթական պէսքին, չոչափել այդ բանակռուին հոգերանութիւնը. հասկնալ թէ ինչո՞ւ կը մղի ան ընդհանրապէս վարժարաններուն, կրթական հարցերու, վերջապէս աւելի մասնաւորապէս դոյն ունեցող չարժումներու շուրջ, եւ շատ աւելի բարկ ու կատաղեանդ երեւոյթով մը։ Դաստիարակութեան այդ մեծ գործը որ կը պահանջէ աւելի նոր ու կորովի ուժեր, մեր մէջ տակաւին չէ կըրցած դուրս գալ ռամիկ ջղերու ազդեցութենէն. դեռ անոնց ծիծաղած ըմբռնումներու, անտանելի քմահաճոյքներու ժանդոտած թելէն կախուած է ան։ Եւ ազգային ու երիտասարդին, այդ հին ու նոր սերունդին ոչ զարգացման տարբերութիւնը անհուն ու անբերեւակայելի է, որովհետեւ դեռ նոր մտած ենք կրթական զարգացման մը ճամբուն մէջ, ըմբռնուած գիտակից զարգացում մը. այդ մոգական հրաշագործ ծառը դեռ իր արմատները չէ նետած մեր հասարակութեան բոլոր խաւերուն մէջ։ Երկար ապրած ու արդիւնաբերած զարգացումն է որ ժողովուրդներուն մէջ այդ երկու տարբերուն գաղափարները կը մօտեցնէ մէկզմէկու, ու քիչ շատ կը հաշտեցնէ, կը համադրէ։ Տիեզերական ճշմարտութիւն մըն է ան, որ առանց դժուարութեան թափացող աչք մը կրնայ դուրս բերել ամէն քաղաքակրթուած ժողովուրդներու պատմութենէն։

Դաստիարակութեան այդ յաւիտենական կռիւը ցանցային երակներով կը վազէ կեանքի բոլոր խաւերուն մէջէն, մեր հասարակութեան մէջ մասնաւորապէս լըճացած է զարգացման մայր բովքին շուրջ, ցամքեցնելով իր միւս բոլոր երակները որոնք կը կապէն զինքը կեանքի խրաքանչիւր երեւոյթներուն։ Պայքարը ինքնին բնական խռովք մըն է, որ վազող զարգացումը իր ետեւ կալիքուտէ. բայց անշուշտ շատ հեշտ իրողութիւն մը չէ անոր առած այդ ուղղութիւնը, անոր այդ դոյնն ու ոգին, զոր մասնաւորապէս անոր տուաւ ջոջական եկամուտ հատուած մը, որով շատ աւելի շէշտուեցաւ մեր մէջ այդ նետած տարրին աղդեցութիւնն ու հեղինակութիւնը։ Կղերն էր ատ, մասնաւորապէս կղերը, որուն դերը վիճած էին ալ մեր հասարակութեան մէջ ժամանակին պահանջներն ու պայմանները. ու զարգացման նախնական այդ տարրը դասալիք եղած իր կոչումէն, գնաց խառնուեցաւ այն խուժանին մէջ, որ արդէն այդ կռիւի սաղմը կը կերպարանաւորուէր։ Ասիկա արդէն բարենշան երեւոյթ մըն էր, գրաւական մը թէ կրթ. զարգացումը կարողացած էր շատ յաջող կերպով խաղալ իր դերը, եւ ունենալով իր ճշմարիտ ազդեցութիւնը մեր ընկերական կեանքին վրայ։ Դաստիարակութիւնը, որ, ինչպէս ամէն քաղաքակրթուած ազգերու, նոյնպէս մեր ժողովրդին մէջ, ծայր առած էր այդ տարրէն, ու պահ մը որդեգրուած անոր տարրեց ու ծեր ձեռքերուն տակ, վերջապէս շատ նեղ գտնելով վեղարի այդ սեւ ու անցուկի անջրպետը՝ պատեց զանի, դուրս ոպրդեցաւ անկէ՝ լուս արեւին դիմաց, ու այսպէս աւելի լայն ու աշխարհի դոյն մը։ Բնական իրողութիւն մըն էր ասընչիկական տեղատուութիւն մը, զարգացումն էր որ լոկի մէջիկ իր դերը կը խաղար։ Անկարելի էր հոսանքը ետ մղել։ Բայց նոյնպէս անկարելի էր այդ կղերական տարրին համար չարժիլ, փրթիլ իր կաշկանդուած, ժայռացած դիրքէն ու մանել այդ հոսանքին նոր շրջանին մէջ։ Հիմա դաստիարակութեան, յառաջդիմութիւնը խորթ զաւակ մը դարձած էր անոր համար, որ կը լքանէր զինքը ու կը խընդար իր քթին. բայց աւելի անտանելի, անհանդուրժելի էր տեսնել այդ խորթ զաւակը որ կրստեղծէր ուժ մը, կը գահավիժէր հոսանք մը ժողովրդին մէջ կղերին կեանքին, գոյութեան սպառնացող։ Պէտ էր կռուէլ։ Այդ կռիւի սաղմը կար արդէն ջոջական տարրին մէջ, կղերը, այդ նոր աղայութիւնը տուաւ անոր բոլոր ուժերն ու պայմանները։ Եւ այսպէս դիմութեան պայքարը առաւ իր ամէնէն տաք ու վարվռուն դոյնը, եւ կեղրոնացաւ, լճացաւ մասնաւորապէս Դաստիարակութեան շուրջ, որովհետեւ կղերին ցաւը ուղղակի անկէ էր։ Եւ պիտի չարունակուի կռիւը այդ թափով, այդ ոգիով, մինչեւ որ կրթական նոր շրջան մը սկսի, աւելի փառաւոր ու շքեղ, ուր այդ տարրը, կանգուն մը սեւ կտաւով չրջապատուած, բոլորովին ամփոփուի իր կրօնական ընկերութեան մէջ, ուր հին ու նոր սերունդներուն մէջ զարգացման հսկայ տարբերութիւնը նիհարնայ։ Ու տիկա պիտի ընէ, ինչպէս ըսինք, ժողովրդին մէջ երկար ապրած ու արդիւնաբերած զարգացումը։

Ս. ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ

ԶՄԵՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ.—Ռուսիայինները շատ սիրահար են ձմեռնային բոլոր «ըսփորթ»ներուն։ Զմկումն է իրենց նախասիրական մարմնամարզը, եւ դատաստաններուն մէջ սառը կը ստանայ յաճախ խորտուլորտ ձեւ մը՝ չմկողներուն շրջրջումներուն հետեւանքով։ Սառին վրայ կը բերուին մեծ գլան մը որ բաւական տակ է սառին մակերեսը հարթցնելու համար եւ որով սառը կը վերատանայ իր միապաղաղ ձեւը։ Երեք մարդ պէտք է այս գլանը սառին վրայէն քաշելու համար։

Սան. Վրմ. Հասարէց Ա. Ն. Թ.

ԷՌՆԷՍԴ ՌԸՆԱՆԻ ՄԷԿ ՁԱՌԸ

ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԱԾ 7 ՕԳՈՍՏ. 83ԻՆ

Լ.ուի-լը-Կրան Լիկէոնի մրցանակաբաշխութեան հանդէսին մէջ

(Շար. երեկի թիւեն 14 վերջ)

Ուրեմն դիտցէք գնահատել, դեռատի ուսանողներ, այն տարիները ուր կը դրանուիք դուք, եւ որոնք յաճախագոյն կը նկատուին ընտրած փարիներ։ Խիստ պարտաւորութիւններ կ՚սպասեն ձեզի. անկեղծութեան մէջ թերացած պիտի ըլլայինք, եթէ մարդկային ընկերութեան նորոդ եղանակաւորումներուն մէջ ձեզի ցոյց տայինք յաղթահարուելիք խոչընդոտներու նուազում մը, եւ կերպով մը, կեանքի բեռներուն թեթեւացում մը միայն։ Աղիկամիութիւնն ըստ երեւութին թեթեւացում մըն է, բայց բեռ մըն է իրապէս։ Այս է ահա անոր բուն աղնուականութիւնը...։ Կեանքն որ ձեզի է վերապահուած, համարեցէք ծանր պատասխանատուութիւններով լի բան մը։ Ասիկա պատճառ մըն է միթէ որ ինքզինքիդ ճակատագրէն նուազ նպաստաւորուած կարծէք քան ձեր նախորդները։ Ընդհակառակ, դեռատի ուսանողներ։ Մի՛ ըսէք երբեք այն գժգոհներուն պէս, որոնց վրայ կը խօսի Իսրայէլի մարգարէն։ Բարի է ձեր բաժինը, ու հազար պատճառներ կը տեսնեմ ձեր վրայ նախանձելու, ո՛չ միայն վասն զի դուք երիտասարդ էք, եւ երէսարդութիւնը դիւան է չքնաղ բանի մը, որ է կեանքը, այլ որովհետեւ դուք պիտի տեսնէք ինչ որ մենք պիտի չկրնանք տեսնել, դուք պիտի դիտնաք, ինչ որ մենք կը փնտռենք անհանդիստ. դուք պիտի ականատես ըլլաք լուծման բաղմաթիւ դիտական խնդիրներու։

Ձեր հասակը վարանք չի ներեր։ Ոչ ոք զղջացած է կեանքի մուտքին մէջ։ Տեսակ մը կուրութիւն՝ զոր այնքան ճարտարօրէն պատրաստած է բնութիւնը՝ գոյութիւնը ձեզի կը ներկայացնէ իրրեւ ցանկալի որս մը, զոր կը բաղձաք բռնել։ Բան դիս իմաստուններ ձեզ պիտի զգուշացնեն ա՛յն պատրանքներու դէմ, զորս կը յորինէ ձեր հասակին հուր եռանդը։ Պիտի ցուցնեն ձեզի ձախողանքներ։ Պիտի ըսեն թէ կեանքը չի պարունակեր ինչ որ կը խոստանայ, եւ թէ անոր մէջ մտած առեւնիդ, եթէ դայն ճանչնայիք՝ պիտի չունենայիք ձեր հասակին միամիտ արտորանքը հոն մտնելու համար։ Կը խոստովանիմ ձեզի թէ ես այդպէս չեմ զգար։ Կեանքը որ ձեր առջեւ կը տարածուի անծանօթ եւ անսահման երկրի մը նման՝ ապրեցայ ես, ա՛լ մեծ անակնկալի մը չեմ սպասեր անկէց. այն եղրը որ ձեզի անհուն հեռու կը թուի, ե՛ս շա՛տ մօտիկ կը տեսնեմ ինծի։ Ինչ ուրեմն, ձեռքս խլծիս վրայ, այս կեանքը՝ որուն վրայ չարախօսելը նորելոյթ մըն է դարձած, ես դայ բարի եւ արժանի այն ախորժանքին զոր ունին երիտասարդները անոր նկատմամբ։

Կեանքը երկար կ՚ենթադրէք, ահա՛ ձեր միակ պատրանքը։ Ո՛չ, շա՛տ կարճ է այն. բայց նաեւ կ՚ապահովցնեմ ձեզ, լա՛ւ է ապրած ըլլալը, ու մարդուն առաջին պարտաւորութիւնը՝ երախտագիտութիւնն է հանդէպ անհունին ուրկէց կը ծագի ինք։ Այն վեհանձն անխոնջութիւնը որով դուք՝ առանց թաքուն խորհրդի ստուերին՝ կը մտնէք ասպարէզի մը մէջ զոր ուսուցողներն ա՛յնքան պատրանաթափ՝ կը յայտարարեն յաւերանք միայն դտած ըլլալ անոր մէջ, ինքնին շատ փիլիսոփայական է իր եղանակով։ Ձե՛ռն է իրաւունքը։ Շառաջ քալեցէք արիութեամբ. մի կարատէք ձեր եռանդը, ձեր մէջը վառող հուրը, նոյն ա՛յն շունչն է որ ստուածահրաշ ծաւալումով մը տարածուելով մարդկութեան ծոցը՝ ակիզբը եղաւ անոր չարժիչ զօրութեան։

Քալեցէ՛ք, քալեցէ՛ք, մի՛ կորսնցնէք երբեք կեանքին համը։ Մի՛ անգոսնէք երբեք ա՛յն անսահման բարութիւնը ուսկից կը բղխի ձեր էութիւնը, եւ անհատական մասնաւոր բարեբաստութեանց հետ օրհնեցէք նաեւ այն երջանիկ բախտը որ ձեզի տուաւ բարեգործ հայրենիք մը, անձնանուէր ուսուցիչներ՝ պատուական ծնողքներ՝ զարգացման պայմաններ ուր ալ ստիպուած չէք կուռելու դիտութեան դէմ։

Կեանքի նոր գինիին զուարթ արբեցութիւնը որ ձեզ խուլ կ՚ընէ վհատածներուն փոքրոգի տրտունջներուն, օրինաւոր է ուրեմն, դեռատի ուսանողներ։ Մի մեղադրէք ինքզինքիդ՝ անոր անձնատուր եղած ըլլալուդ համար։ Դոյութիւնը տխորժահամ պիտի դտնէք, եթէ չըսպասէք անկէ ինչ որ չի կրնար նա տալ ձեզի։ Անոնք միայն դտած են կեանքին, որոնք դրեթէ միշտ անկարելին խնդրած են անկէ։ Հաստատէ՛ էլիսանենը։ Երջանիկ կեանքը միակ խարիսխ մ՚ունի, բարին եւ ճշմարտին խուզարկութիւնը։ Դոն պիտի մնաք կեանքին՝ եթէ դայն լաւ գործածէք, եթէ դոն ըլլաք նոյն իսկ ձեր անձէն։ Շատ դեղեցիկ խօսք մըն է այս. «Խնդրեցէք նախ զարքայութիւն Աստուծոյ, եւ այլն ամենայն յաւելցի ձեզ։»

Այսպիսի հանդէսի մը մէջ, քառասուն երեք տարի առաջ Ժոֆրուա «Շարլըմանը Լիկէոնին» աշակերտներուն կ՚ուղղէր սա խիստ խօսքերը.

«Որովհետեւ փորձառութիւնը մեզի է յայտնած այս աշխարհի իրերուն ճշդիւր ճշմարտութիւնը՝ մե՛ր դործն է ուրեմն խօսիլ ձեզի՝ անոր վրայ։ Կեանքի գագաթը կը ծածկէ ձեզմէ անոր վայրէվերը, անոր երկու դառիթներէն միայն կը ճանչնաք դուք, ա՛յն ուրկից վեր կ՚ելլնէք, որ ժրպտուն է եւ գեղեցիկ, քաղցրաբոյր՝ դարուն նման։ Ձեզի չէ տրուած, ինչ մեզի՝ տեսնել միւսը, անոր մելամաղձիկ տեսարանները, տժգոյն արեւը որ դայն կը լուսաւորէ եւ ա՛յն սառած ամուռները ուր կը վերջանայ այն»։

Ո՛չ, դեռատի ուսանողներ. կարի՛ սխալ է այս յայտնութիւնը։ Արեւը երբեք տժգոյն չէ՛, երբեմն երբեմն ամպամած է միայն։ Որովհետեւ կը ծերանանք, իրաւունք ունի՞նք ըսելու թէ ծաղիկները նուազ գեղեցիկ են եւ գարունը նուազ լուսաչող. ո՞վ կրնայ դանդատիլ այս աշխարհի մէջ անմահ չըլլալուն համար։ Անմիտ մը պիտի ըլլար ան։ Բոլոր ծաղիկներուն մէջ, եւ Աստուած գիտէ թէ ինչ գեղեցիկ ծաղիկներ կը դտնուին, (կա՛յ միթէ ծաղիկներու աշխարհէն աւելի հիանալի աշխարհ մը), հատ մը միայն կայ որ չունենայ գեղեցկութիւն, դեղնաշորթ ազդուն՝ անախորժ փայլ մ՚ունեցող ծաղիկ մը, որ յանկարաւ կը կոչուի՝ անմեռուկ։ Իրապէս ծաղիկ մը չէ այն։ Ես աւելի կը սիրեմ վարդը, թէեւ թերութիւն մը ունի այն ալ, որ է՝ քիչ շատ թառամիլը։

Բայց փութանք ըսել թէ այս չորնքօրեայ կեանքը կ՚արտադրէ պտուղներ, որոնք կը տեւեն. առաքինութիւն, բարութիւն, անձնուիրութիւն, պարտաճանաչութիւն։ Անաւասիկ, եթէ դիտնանք տալ ձեր կեանքին գերազանց կանոն մը, ինչ որ ձեզի պիտի չպակսի երբեք։ Հաւատացէք թէ կա՛յ բանականութիւն եւ սիրոյ գերադոյն օրէնք մը որ կ՚ընդգրկէ այս աշխարհը եւ կը բացատրէ դայն։ Վստահ եղիք թէ լաւագոյն բաժինը միւսն պարկեշտ մարդուն է, եւ թէ նա՛ է միայն ճշմարիտ իմաստունը։ Զվարակուիք մեր ժամանակին մեծագոյն ախտէն, յոռետեսութենէն որ կ՚արգիլէ հաւատալու անչանխնդրութեան եւ առաքինութեան։ Հաւատացէք բարին՝ իրական չարին չափ, ու բարի՛ն միայն կրնայ արտադրել բան մը, չարը ամուլ է։ Ձեզմէ անոնք որ մայր ունին, որոնց երջանկութիւնը պիտի ըլլայ այսօր երբ անոնց տանին իրենց պսակները, պիտի կրնան հասկնալ դիս։ Թող յեր մայրը յեր կենդէն կերբոն ըլայ դիշ։ Երբեք բան մը մի՛ գործէք առանց անոր հաւանութեան։ Պարզեցէք անոր ձեր փաստերը. եթէ ճիշտ են, պիտի կրնան անոնք դիւրաւ համոզել զանի։ Սէրեէ մը բ ասէ ֆէրճաթսա է մարդ։

Դուք պիտի տեսնէք Ի. դարը, դեռատի ուսանողներ։ Ա՜հ, ա՜հ, առաւելութիւն մ՚է այս, որուն համար կը նախանձիմ ձեր վրայ։ Պիտի տեսնէք անակնկալը։ Պիտի լսէք ինչ որ պիտի ըսուի մեր վրայ, պիտի դիտնաք թէ մեր երազներուն մէջ որոնք էին զաղափարները եւ որոնք դիմացկուն։ Հաւատացէք ինծի, ուստի եւ ներողամիտ եղիք։ Այս խեղճ ԺԹ. դարը, զոր դուցէ քննադատեն, ունեցած պիտի ըլլայ իր լաւ կողմերը, անկեղծ մտքեր, տաք սրտեր՝ բարի պարտաւորութեան դիւցազներ։ Սերունդները որոնք իրարու կը յաջորդեն, ընդհանրապէս անիրաւ կ՚ըլլան իրարու նկատմամբ։ Ասպագայի տաղանդին սարդանոցն է դուք։ Ես կ՚երեւակայեմ տեսնել հոս՝ ձեր մէջը նստած այն քննադատը, որ 1900ի կամ 1920ի միջոցներուն ԺԹ. դարը պիտի դատէ։ Ես հոսէն կը տեսնեմ անոր նիւմը (ներեցէք ինծի քիչ մը կատակաբանել)։ «Որպիսի՛ դրոշմ ժամանակի, որպիսի՛ չրջում ողջամիտ սկզբունքի։ Ինչ. ո՛չ ապաքէն 1883ին՝ «Լուի լը Կրանի Լիկիոն»ի մէջ, մեր մրցանակաբաշխութեան հանդէսին նախագահին նշանակիր մարդ մը՝ թէեւ անվնաս ապահովաբար՝ բայց ամէնէն յետինը զոր հնար եղած ըլլայ ընտրել անանկ ատեն մը ուր ամէն բանէ առաջ պէտք կար հեղինակութիւնը վերականգնելու՝ հաստատամիտ երեւելու եւ ջերմագին դարուն պատուոր (concivicium seculi) ընելու։

Նա մեզի տուաւ օգտակար խրատներ. բայց որքա՜ն թուլութիւն, որպիսի բացակայութիւն բարկութեան ընդդէմ ժամանակին։ Այսպէս պիտի ըսէ Ի. դարու պահպանողական քննադատը։ Աստուա՜ծ իմ, թերեւս բոլորովին անիրաւ ալ չըլլայ ան։ Միայն կը փնտռէին որ չմոռնար աւելցնել նաեւ թէ ինչ հաճոյք զգացի ձեր մէջը գտնուելովս. թէ ինչպէս ձեր համակրական ցոյցերը ազդեցին սրտիս վրայ, թէ ինչպէս երիտասարդութեան չմուսմը վերակենդանացուց դիս եւ հրճուեցուց։

—Ներողամտութիւն ըսուածը՝ յաճախ՝ արդարութիւնն է միայն։ Կարծիքի անկայունութիւնը կը մեղադրէք. աւա՜ղ, դեռատի ուսանողներ, մարդկային իրերն են արդէն անկայուն։ Մտքին լայնութիւնը չիտարամերժեր վարմունքին պինդ կանոնները։ Ընդ միւսն սիրեցէք օրինաւորութիւնը։ Բարենախանձ եռանդով՝ պահպանեցէք ձեր դատողութեան անկախութիւնը, եւ յարգեցէք ուրիշներունը։ Մի՛ դաղթէք ձեր հայրենիքէն ո՛չ իրապէս եւ ոչ սրտով։ Մխիթարուեցէք ամրապինդ փարելով յաւիտենական բանի մը։ Ամէն ինչ պիտի կերպարանափոխուի ձեր շուրջը։ Բայց աւելի ապահով եղիք սա՛ կէտին թէ ընկերական այն ամէն վիճակներուն մէջ, որոնցմէ պիտի կրնաք անցնիլ, միշտ աւելիներ պիտի ունենաք գործելու բարին, խուզարկելու ճշմարիտը, ծառայելու ձեր հայրենիքի։

Եկէք հիմա, սիրելի պարոններ, ընդունելու այն վարձատրութիւնները որոնց ա՛նքան արժանաւոր եղած էք դուք։

Թարգմ. Մ. Փ.

ԻՆԳԱՍՏ ՀԻԻԱՆԴ ՈՒՍՈՒՑՉԻՆ

Նախորդ դումար	550,5
Գէորգ էֆ. Արբրահամեան	20

ՏԻՎՐԻԿԻ Ս. ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ՎԱՆՔԸ

Գոգաւոր ձորի մը մէջն է դարեւոր հնութիւն մը ներկայող այս մենաստանը. Տիվրիկէն երկու ժամ հեռու է եւ մօտ Մրլանայի մտքով ու քսակով ողորմելի ու աղքատիկ գիւղին։ Կ'անցնիս ձորերէ, սարերէ, խոնջացող վտակներէ, եւ դեռ անտեսանելի է վանքը։ Ուխտաւորն անհամբեր կը փափաքի, կը տենչայ սրտովին շուտ հասնիլ հոն, երկրպագել ու իր աղերսն եւ պաղատանքը դնել հայրապետին ոտքին տակ։ Տակաւ անոր բուսեբիլիներէն ծառայած մուխերն օդին մէջ կը նշմարուին, ուր կ'ըսէ ուխտաւորը ցընծալին «ահա Վանքին ուսերը կ'երեւին, մօտեցեր ենք»։ Վերջապէս անոր փառայեղ տեսարանը կը պարզուի աչքերդ եւ դամբրոններուն հաչիւնը կը լսուի։ Ահ, այս պահուն բարեպաշտ հոգին քալելէ աւելի ծնրադրել, խօսելէ աւելի աղօթել, բարեւելէ աւելի խաչակընքել կ'ըսկսի։ Երանաւէտ հայրապետին սիրոյ հուրը կ'ըսկսի յանկարծ անոր սրտին մէջ արծարծել։ Այո՛, մարդ կը վոխուի զոզցեցը կը տեսնէ դարեւոր բարեպաշտական հաստատութիւն մը որուն շուրջը երբեմն անցեալ սերունդ մը երկիւղածութեան ու հիացման զղրդումներով անցած դարձած է։ Հիմա մեծանիստ մենաստանին շուրջն ենք, գլուխն ու առուակ յարաճուն ծառերով կը շրջապատեն զինքը ու իր զուլումն վրայ պակի մը պէս կը բոլորին յարակից պարտէզին մէջ սաւառնող նոճիներ ու իրենց կատարը հանդչող ալեւոս թռչուններու զեղգեղով։ Վանքն ունի տասնէն աւելի սենեակներ, խոհանոց, աղխոս, շրջականերու մէջ ամէնէն չէնն է սոյն հաստատութիւն, շնորհիւ իր թեմական ժողովրդին եւ անդուլ ջանքով բարեշնորհ Գարեգին Սարկաւագ Արշանեանի՝ որոնց մասին պիտի խօսիմ ետքը։ Եկեղեցին վանքին կեդրոնն է քարուկիր եւ անճաշա՛կ որմերով որ կը մնան դարերէ է վեր կանգուն ու անխախտ։ Բոլ չէնք մը նորակառոյց։ Ս. Ցիշատակներ ու յիշատակարաններ թէ՛ եղծուն եւ թէ՛ անեղծ՝ պատկերներ են որ կը լարեն մարդկային միտքը դէպի լոյս աշխարհ եւ խօսքեր շրթունքներու վրայ ալեւորներու եւ մեղկներու կ'ոգեշրջեն։ Վանքն ունի 8 սպասաւոր եւ 22 որբ մանկիկներ որ կը թութիւն կ'ըսանան։ Որբ ըլալ ինչքան տխուր բան։ Սոյն մատաղ եւ քնքուշ սունկեր մայրաբար կը սիրէ ու կը գլուխ սոյն սարկաւագը որու դաստիարակն ալ է։ Սոյն որբերու ամէնքն ալ ըստ երեւութին յուսալից եւ ուշիմ պատանիներ են որ վանքին խորշերուն մէջ կ'սաղին իրը սղաւնի անմեղունակ։ Ամէն ոք խանդաղատանքով կը կարեկցի անոնց վրայ։ Եւ իրաւունք որքանցին հոս հաստատուելէն ի վեր թեմական ժողովուրդներու սէրն ու համակրանքը կեդրոնացած է հոս։ Վանքին ուսեալ կը մատակարարուի շրջակայ ժողովուրդին, իր արտերուն տուած արդիւնքն անոնցմէ են։ Խուռնավիլայն որ իր ամէնէն մօտաւոր գեղն է, սոյն մենաստանին կանգուն մնալուն ցարդ ոչով չափ կ'աշխատի։ Շատ մաքուր է վանքը, սպասաւորները ճշդապահ են իրենց գործին, կամ ու կարասիք լաւ խնամքով պահուած պահպանուած են սոյն սարկաւագի հսկողութեան տակ։

Այս աշխարհուրաց անձը մեր գիւղի ազնուական զարմէն է, իր հանգուցեալ հայրը, Կարապետ աղա Արշանեան, բարեպաշտութեան տիպար մ'էր, բոլոր Բինկայի սրտի բուռն բարեխմամբ կը մէջէ ցարդ անոր անունը։ Սարկաւագ Գարեգին սկիզբէն կրթական գործերու իւրովանն աշխատած եւ օգտակար եղած է։ Երբեմն գիւղս վարժարանին հոգաբարձուն ու խնամատարն էր, որովհետեւ մաքրասէր է ընութիւամբ, երբ ա՛յնքան ճոխ մատենադարանի մը հոգը իրեն կը յանձնուէր, սա անմիջապէս իր գործունէութիւնը հոս ալ ցոյց կուտար.—փոշիներու մէջ բորբոսած թղթեր ու գրքեր արեւ ու կենդանութիւն կը տեսնէին եւ ձեռագրերն ալ կարեւորութիւն կը գտնէին անոր ընտրող ու կիրթ ճաշակի տակ։ Կը լսեմ թէ Տիվրիկի վանական Խորհուրդը կոչած է գնահատել անոր արժանիքը։ Այս մասին իմ սրտագին խնդակցութիւնս կը յայտնեմ, զի մեր կողմերը արժանիքի գնահատում չա՛տ քիչ կը տեսնուի։ Որբերն անցեալ Յուլիսի, բազմաշարշար Հայրապետի ծննդեան օրը, շատ յաջող քննութիւն մը անցուցին, ներկայութեան բազմաքանակ ուխտաւորներու։ Սոյն աշխատութիւնը վերագրելի է միայն բարեշնորհ Սարկաւագին որ օրն ի բուն իր մրոտածման առարկայ բրած է մանուկներու կրթութիւնը։ Տայր երկինք որ ամէն տեղ տեսնուէին սոյն կրթական շարժումը ազգ. մանուկներու։

Բինկայ — Մ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՀԱՐԱՒ-ԱՓՐԻԿԷԻ ՄԷՋ

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԹՐԱՆՍՎԱԼ.— Անգլ. զօրագունդերուն դէմ դացող Պոէր պատերազմիկներուն թիւը տարօրինապէս կ'աւելնայ։ Նաթալի մէջ ալ Պոէրները նուազ չեն, քանի որ Լէտիսմիթէն պաշարումը կը շարունակուի։ «Թայմզ»ի ուղղուած հեռագրի մը նայելով կռուի թատերավայրին մէջ սիրող կացութիւնը մտահոգութիւն կը պատճառէ։ Սակայն Պրլլոր եւ Գլէրի զօրավարները չեն նշմարեր թէ Թուկիէլա գետին ետեւ նուազ հակառակորդ ունին կռուելու համար։

Միւնոյն ատեն ամէն օր Լորտ Մէթուէնի խմբաց կը տրուի թէ նոր թշնամիներ երեւան կ'ելլեն որոնք «Նաթալ»էն կուգան։ Սրիթֆոնդէյնի ու Ժաղօպտալի մէջ, քանի մը օր առաջ կ'ըսուէր թէ 10,000 հոգի կային ատենցմէ. իսկ Դեկտ. 9ին 12,000էն 15,000ի բարձրացած էր այդ թիւը։ Պէլմոնի եւ Կրասրանի կարծեցեալ պարտութիւնները Հարաւ-Ափրիկէի հանրապետութեան զօրքերուն մոռցած են։

Հարաւակողմը Ցրէնչ եւ Կաթաղր զօրավարները մինչ իրենց ճամբուն վրայ պիտի հանդիպին այդ թշնամիներուն։ «Ուէսթմինսթր Կազէթ» փոխարերաբար կ'ըսէ թէ այդ զօրավարները «սլիծակներու (եշէկ արբսը) բոյնի մը մէջ ընկած են»։ Հետեւաբար ինքնին կը հարցուի այն լուրը թէ Օրանժցիները վհատելով Պոէրներէն բաժնուած ու իրենց ընակարանները դարձած ըլլան։

Ուրիշ յատկանշական պարագայ մըն ալ սա է թէ անգլ. այլեւայլ զօրաթեւեր իրարու հետ յարաբերութեան մէջ չեն։ «Նիւ Եորք Հէրալտ»ի եւ «Տէյլի Մէյլ»ի Մօտաբը գետին թղթակիցները կ'ըսեն թէ ամէն բան լաւ պիտի ընթանայ, եթէ երբեք պատերազմի միւս թատերավայրերէն ալ լուր կարելի ըլլար առնել։ Լուսաւոր ազդանշանները հեռուէն չեն տեսնուիր եւ տեղեր կան ուր բնաւ գոյութիւն չունին։ Դիշեր մը Բիմպըրլէյի պաշարեալները կարծեցին թէ Լորտ Մէթուէնի զօրաբաժինը պարտութիւն կրելով՝ եւ քաշուելու է, որովհետեւ ազդանշան լապտերը չէր շարժուած, վախնալով որ թշնամին հրեւանին կը խորտակէ զայն։ Կը հաւատուի թէ եօթը կայաններու մէջ Մարքոնիի անթել հեռագիրը պիտի փոքռուի։

Կը կարծուի թէ հաղորդակցութեանց չգոյութեան պատճառու է որ Լորտ Մէթուէնի զօրաթիւը անչարժութեան դատապարտուած է։ Թերեւս Զօր. Կաթաղրէն լուրի մը կը սպասէ, բայց այս վերջինն ալ յարաբերութեան մէջ չգտնուիր Զօր. Ցրէնչի հետ, որ Նատալցիի կողմերն ըլլալու է։ Մարէսպուրկի եւ Սթէյնսպուրկի մէջեւ, Սթէյնսպուրկի եւ Բուլլոմթաունի մէջեւ հեռագրական հաղորդակցութիւնները խզուած են։ Սակայն կը գանգատին թէ հեռագրչէ, լրտեսող ու թղթատար հեծելազօրքի թիւը քիչ է։

—Զօր. Հուայթ կը հեռագրէ Դեկտ. 5ին Զօր. Հընկըր 500 կամաւորներու եւ 100 հեծելազօրքերու գլուխ անցած, յարձակեր է Պոէրներուն վրայ, զոր յանկարծակիի բերեր է։ Անգլիացիք դրաւեր են մէկ Մաքսիմ թնդանօթ. եւ 4 մեռեալ եւ 1 վիրաւոր ունեցեր են։ Մինչդեռ անգլ. զօրքերը Լոմզարաս Քորի վրայ կը յարձակէին, հիւսարներու 19րդ վաշտը Պէյուրդ ըլուրը պաշարեց, այրելով Պոէրներուն վրանները եւ հեռագրական դիծերը խզելով։

Նաթալ ԴԷ.—«Տէյլի Թէլէկրաֆ»ի կը հաղորդեն թէ Զօր. Պրլլոր եւ իր սպայակոյտը Ֆրէրի բանակատեղին կը գտնուին։ Պոէր Ջոկաս մը Թուկէլան անցեր է դէպի Զիվըլէյ ուղղուելով. ճամբուն բնիկները կը հարցաքննէր անգլ. զօրապետներու բրած շարժումներուն վրայ։ Անգլ. պահակազօրքերուն մօտենալուն վրայ՝ Պոէրներն ետ քաշուեցան. 4000 Օրանժցիներ Դոլէնսոյին արեւմտակողմէն տասը մղոն անդին բանակատեղի մը հաստատեցին։

Վերջապէս Լոնտոնի լրագրները կը ծանուցանեն թէ Նոյ. 30էն ի վեր Լէսթմիթի մէջ 208 հոգի հիւանդացեր եւ 225 վիրաւորեր են։

Դաբէ ԴԷ.—Դարի վարչապետ Պ. Շերոյնը անցեալ ամսուն Օրանժի Պետութեան նախագահին հետեւեալը գրեր է, լոզոքելու համար Դարի դաւառները Օրանժի կցելուն դէմ.

«Զարմացումով ու ցաւով լսեցի թէ Օրանժի Ազատ Պետութեան հրամանատարները Օրանժ գետին հարաւակողմի դաւառներն սրչաւած ու Օրանժի հոգ հրաչական են գտնուած։ Նոյնպէս անգլիացի ընիկները զէնքի տակ կանչած են, սպառնալով հակառակ պարագային, երկրէն դուրս արտաքսել զիրենք ու տասաուած քնին պաւելը։ Չեմ կրնար հաւատալ թէ այդպիսի դէպքեր, նոյն իսկ պատերազմի միջոցին, ձեր հաւանութեան արժանան։ Ազդուապէս կը բողոքեմ այդ անօրինութեանց դէմ։ Դարի դաղթականներուն թեւադրուած ըլլան, բայց ատոր հետեւանքը պիտի կրեն յետոյ։ Այս անարդարութեան հետեւանքները ամենայն իրաւունքով ձեր վրայ կը ծանրանան, եթէ երբեք ամենակարճ ժամանակամիջոցի մը մէջ ամէն բան կարգի չդրուի։»

ԳԷՐՄԱՆԻԱ ԴԷ.—«Կոլէթ տը Գոլօնյը» թերթին դրածին նայելով, Ափրիքանտերներու ընդհանուր ընդվզումը յետաձգուեր է՝ Բրէթորիայի կառավարութեան հրամանին վրայ, որ անգլ. մօտալուտ պարտութիւնէն ետք մատիր է հաշտութիւն ընել։ Եթէ այս առաջարկները մերժուին, այն ատեն է որ Գորի Հոլանտացիները Պոէրներուն հետ պիտի միանան։ Գերմանական թերթին հաղորդած այս լուրը ստուգութեան կը կարօտի։

Լոնտոնի ԴԷ.—«Տէյլի Նիուզ» կ'ըսէ թէ կառավարութիւնն ամէն միջոց ձեռք պիտի առնէ 4000 հոգիէ բաղկացած հեծելազօրքի նոր գունդ մը ալ զրկել Հարաւ-Ափրիկէ։

ՀՈԼԱՆԴԱՑԻ ԴԷ.—Ամսթէրդամցի Պր. Նաբ որ ասենօք Թրանսվալ ընակած է, կոչում կ'ընէ ամբողջ Հոլանտացիներուն բողոքելու համար Հարաւ-Ափրիկէի մէջ Անգլ. զօրքերուն գործած վայրագութեանց դէմ։

Հոլանտական թերթ մը կ'ըսէ թէ Պր. Նաբ ընդունած է արդէն բազմաթիւ հաւանութեան գիրեր, 2,000է աւելի հեռագրեր, նամակներ, +ՊՐԻ ԲՕՐԴԵԷԲ եւ այլն, Հոլանտայէ եւ օտար երկիրներէ։ Եւ դեռ ամէն օր ալ խել մը նմանօրինակ գիրեր կ'ընդունի։

Պր. Նաբ բաւականաչափ աղդեցիկ անձերէ կազմուած ժողով մը պիտի դումարէ մօտերս, որուն մէջ պիտի ուրուագծուի բողոքելու նպատակով կազմուելիք մեծ միութիւնի մը ծրագիրը։

Տէօթինկէմի ընակիչ մը Լէյտի մէջ ընակող Թրանսվալցի ուսանողէ մը նամակ մը ստացած է, որուն մէջ կ'ըսէ թէ նոյն քաղքին բոլոր Թրանսվալցի ուսանողները Թրանսվալ մեկնած են, իրենց հայրենիքը պաշտպանելու համար։ Ահա՛ այդ նամակը։

«Մեր ճամբորդութիւնը մինչեւ հիմա առանց ո՛ւեւէ խոչընդոտի կատարուեցաւ։ Բուռ-Սայիսէ մեկնելէս ի վեր անգլ. յարձաւորակ մը մեզի կը հետեւէր, բայց նախընթաց գիշեր մեզ անցաւ եւ անշուշտ Սանտի մէջ պիտի սպասէ մեզի, ա՛լ աչքէ չկորսնցնելու համար մեզ։ Վախնալով որ կը ձերբակալուինք, Սանտի չենք երթար, այլ հանդարտօրէն շոգենաւի մէջ կը մնանք։

Շոգենաւին մէջ կը գտնուին 13 Գերմանացի, 2 Ֆրանսացի եւ մէկ Սկովտացի ազաներ, որոնք Անգլիոյ դէմ մեզի հետ կռուելու կերթան։ Վերջապէս մեզի հետ կը գտնուի նաեւ Ռուս բժիշկ մը որ իր ծախքով Թրանսվալ կ'երթայ։»

Զուէյերէյ ԴԷ.—Կարմիր Խաչի ընկերութեան Զուիցերիոյ Կեդրոնական Վարչութիւնը կոչում կ'ընէ զուիցերիական ժողովրդին, Թրանսվալի Պատերազմին մէջ հիւանդներուն ու վիրաւորներուն ի նպաստ հանգանակութիւն մը բանալու։

Հաբա-Անդէյնչ ԴԷ.— Մինչեւ Հոկտ. 16 Պուէնոս-Այրէսի մէջ ընակող Հոլանտացիները՝ Պոէրներու ի նպաստ 8,400 ֆրանք հաւաքեցին։

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՆԱԻԱՏՈՐՄԻՆ ԻՖՐԱՆՍԱ.—Իտալական թերթերը կ'աւետեն թէ իտալական նաւատորմիղ մը քիչ ատենէն Ֆրանսական նաւահանգիստներուն այցելութիւն մը պիտի տայ, փոխադարձելու համար այն այցը զոր Ֆրանսական նաւատորմիղ՝ ծովակալ Ֆուրնիէի հրամանատարութեամբ, երբեւ Սարտինիա կղզւոյն, երբ Ուսմզերթօ թագաւորն ու Մարկարիտա թագուհին հոն կը գտնուէին։ Այս նոր քաղաքավարական այցելութիւնը դուցէ աւելի եւս մտերմացնէ Ֆրանսայի եւ Իտալիայ յարաբերութիւնները, եւ արդէն Իտալիայ այժմեան Արտաքին գործոց նախարար Պ. Վիսքոնթի-Վէնոսթայի միակ փափաքն ալ այդ մերձեցումն է։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ 1900Ի ՑՈՒՑԱՆԴԷՍԸ.— Հանրապետութեան նախագահ Պ. Լուպէ իր երկրորդ այցելութիւնն ըրաւ ցուցահանդէսի աշխատութեանց։ Այդ այցելութիւնը մասնաւորապէս յատկացուած էր տարբ պետութեանց ներկայացուցիչ վերակացուներուն եւ անոնց օգնականներուն։ Պ. Լուպէի ներկայանալուն Բանի մը դեսպաններ պարտք համարած էին այս արարողութեան ներկայ գտնուիլ։ Պ. Լուպէ հրամանատար Լէգիոնի եւ իր մասնաւոր քարտուղար՝ Պ. Փուլէի հետ գալով, ընդունուեցաւ վաճառականութեան նախարարէն եւ ցուցահանդէսի մասնախմբի գլխաւոր անդամներէն։ Այցելութիւնն սկսաւ Թրօքատէրոյէն, իրարու ետեւէ այցելելոյն Ասիական Ռուսաստանի, Զինաստանի, Ճապոնի, Թրանսվալի եւ Անգլիական Գաղութներու շէնքերը։ Ցետոյ Բէ տ'Օրսէի կողմն անցնելով, նախագահն այցելեց օտար պետութեանց երկու կարգ շէնքերը, բոլոր ներկայացուցիչներուն եւ կամ ճարտարապետներուն անուշ կամ քաջալերական խօսքեր ուղղելով։ Նախագահն ուրախութեամբ տեսած է թէ բոլոր շէնքերուն աշխատութիւնները շատ լաւ կ'առաջանան եւ աւարտելու վրայ են։

ԻՏԱԼԻԱ.—Էրիթրէէ ԴԷ.—Այնքան դժուարութիւններէ ետք՝ Իտալացիք պիտի կարենան օգուտ մը քաղել իրենց դաղութէն։ Կերեւայ թէ այնտեղ ոսկիի կարեւոր հանքեր գտնուած են։ Այս լուրը քիչ առեն է ի վեր տարածուած է եւ այժմ պաշտօնապէս հաստատուած է Իտալիոյ Արտաքին գործոց Պաշտօնատունէն։ Այդ ոսկի հանքերը շահագործելու համար աշակցութիւնը չի պակսիր Իտալիոյ ազատութեան, նա կարող է ուղարկել չափ մարդ զրկելու համար, միայն թէ զգալի կերպով պիտի պակսի՝ գրամագլուխը է, վասն զի Իտալիա այդ տեսակէտով բաւական անձուկ դրութեան մը մէջ կը գտնուի, ուստի ստիպուած պիտի ըլլայ օտար պետութեանց դիմելու։

Երկու մասնաղէտներ կանչուած են Իտալիոյ կառավարութեան կողմէ, մին՝ Նոր Զէլանտայէն եւ միւսը՝ Իւքոյէն. անհամբերութեամբ այս մասնաղէտներուն տեղեկագրութեան կ'սպասուի։

Թրանսվալի պատերազմը շատ մը ոսկեղոյններ անդորձ պիտի թողու, շատ մը ոսկիի ետեւէն վազողներ պիտի փութան դէպի Մասաուա, այնպէս որ դուցէ քիչ ժամանակէն պիտի տեսնենք նորաշէն քաղաք մը Երիթրէական աւազներուն վրայ, ինչպէս Սամբոն-Սիթիի հիմնուեցաւ Սամերիկայի սառոյցներուն մէջ։

ԾՆՈՒՆԴ ՄԱՀ ԵՒ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ.— Պաշտօնական օրագիրը հետեւեալը կը հրատարակէ։

Ֆրանսայի մէջ 1898ին պատահեր են 843,933 ծնունդ, թիւ մը որ նուազ է քան 1896ինը եւ բարձր՝ քան 1895ինը։ Վերոյիշեալ ծնունդներէն 421,558ը աղջիկ են։

Մեռնողներու թիւը 1898 թուականին եղած է մինչեւ 810,073 հոգի որ քիչ է քան 1895ինը եւ աւելի շատ՝ 1897էն։

1898ին Ֆրանսայի մէջ պատահեր են 287,171 ամուսնութիւններ եւ 1895ին 282,915, ուրեմն ամուսնութիւնները շատ նուազ են։

Դարձեալ 1898ին Ֆրանսայի մէջ պատահեր են 7,238 ամուսնալուծութիւններ, որ կարծես թէ սկսեր է պակսիլ, վասն զի 1884էն ի վեր ամուսնալուծութիւնը միշտ առաջադիմութեան մէջ էր եւ ամէն տարի 300էն 400 հատ կ'աւելնար։ 1898ին 222 ամուսնալուծութիւնը նուազ եղած են քան նախորդ տարին։

ՍԵՒ-ԼԵՐԱՆ խնդրանօք, ուստ կատարութիւնը երկրական պաշտօնեայ մը պիտի զրկէ Զէթինէ, իշխանապետութեան երկրական վիճակը քննելու համար։

ՓԻԻԶԻԼԻՔ ԼՈՒՎՐ անուանով ծանօթ այս առաջնակարգ ժամանակագրական ընտիր հատատութիւնը քիչ ժամանակի մէջ մեծ կարեւորութիւն ստացած է մեր հրապարակին վրայ։ Այս հատատութիւնը սովորական առաջնակարգ ժամանակագրոյց մը չէ, այլ առաջնակարգ ժամանակագրոյց մը, Բարիզի առաջնակարգ ժամանակագրական ԼՈՒՎՐ հատատութեան յարմանան, որուն համբաւը՝ տիեզերական հանդամանք մը առացած է։ ՓԻԻԶԻԼԻՔ ԼՈՒՎՐԻ մէջ որ կը գտնուի Բերա, Ամալը-Մէսֆա փողոցի անկիւնն եւ ծաղարար Լրգոնի կից 436 թիւ հատատութեան մէջ, յաճախորդը կրնայ գտնել, ճարտար մասնագէտներ եւ առաջնակարգ ժամանակագրական ամենատարբեր գործողութիւններ կը կատարուին վերջին ազատով գրութեանց համեմատ։ Բիրնի վերարկեալ ամէն կարգի հիւանդութիւններ կը դարմանուին ամենամեծ յաջողութեամբ։ Այս բոլոր առաւելութիւններով հանդերձ դիներն ալ ա՛նքան չափաւոր են որ կրնայ ըսուիլ թէ մրցում չեն վերցներ երբեք։ Անոնք որ անգամ մը այցելեն ՓԻԻԶԻԼԻՔ Լուվրի մեծ աշխատանոցն իսկոյն պիտի համոզուին թէ իրաւ ամբ վատահութեան ու գնահատութեան արժանի է այս մեծ հատատութիւնը։

Ա. ԶԳԱՑԻՆ

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

Երէկ, Դալաթիոյ խորհրդարանին մէջ Սանասարեան վարժարանի խնամակալութիւնը եւ Իզմիրանց գրական Ցանձնաժողովը դումարուած ըլլալով՝ Ս. Պատրիարք Հայրը չկրցաւ Պատրիարքարան իջնել։

—Ս. Պատրիարքին Օրացոյցի համար եկեղեցիները զրկած կոնդակը մայրաքաղաքիս եկեղեցիներէն ոմանց մէջ անցեալ կիրակի օրը կարդացուեցաւ, ոմանց մէջ ալ չկարդացուեցաւ, այլ աւելի պատշաճ թուեցաւ՝ եկեղեցւոյ բակը կախել, ի տես ժողովրդին, ինչպէս եղած էր Օրթագեղի Ս. Աստուածածին եկեղեցին։

—Տեղական լրագիրները թէեւ հրատարակեցին թէ Վաղուան դումարելի Խառն ժողովի մէջ նկատողութեան պիտի առնուի Կիլիկիոյ կամաղիկական ընտրութեան համար պատրաստուած հրահանգը, սակայն վերջին պահուն կը լսենք թէ պիտի սպասուի Պետական պաշտօնագիրներուն, եւ ըստ այնմ պիտի նկատողութեան առնուի նոյն հրահանգական ծրագիրը։

— Աղթամարի միաբան Խոստուկեան Յովսէփ Եպիսկոպոսն Աղթամարի կաթողիկոսական փոխանորդ առաջարկուած է, բայց Կրօն. ժողովը յետաձգած է ատոր որոշումը, անչո՛ւշտ նկատողութեան առնելով Մարդարեան Արսէն Ծ. Վարդապետի վրայ դնուած հաչիւներուն խառնախուռիկ կծիկը։

—Տօքթ. Վահրամ էֆ. Թորոսեան, Ուսումնական Խորհրդի մէջ անդամակցութեան եւ տնտեսութեան պաշտօնը խղճի մտքով չարունակելու համար, առաջարկած է Ազգ. Վարչութեան՝ ամսական 30 ոսկի վարկ մը դնել Ուսումնական Խորհրդի տրամադրութեան տակ, մինչդեռ այժմ բնաւ ծախքի դումար մը յատկացուած չէ։

Ասկից առաջ Կրթական տեսչութեան համար, տասը ոսկի ամսական կը վճարուէր Պատրիարքարանի Կեդրոնական արնտուկէն, եւ միանդամայն «Մասիս» մանկավարժական թերթին հրատարակութեան համար՝ դումար մը յատկացուած էր։ Բայց այսօր այդ դրամներէն բնաւ բան մը նշանակուած չէ բուէարկուած եւ ընդունուած տարեկան Եկեւմատոյցին մէջ։

—Ս. Պատրիարքին ի նպաստ կարօտեալներու շրջարկութեան հանած կոնդակին ի պատասխան, ընիկ Արարկերցի Հանդէսեան Թադէոս էֆ. նախարեթաց օր՝ տասը ոսկի նուէր զրկած է Պատրիարքարան։

ԹԱՂԵՐԻՆ

Սկիւտարի Ս. Խաչ եկեղեցւոյ քարոզչութեան համար Ս. Պատրիարքին կողմէ ընտրելի առաջարկուած է Տ. Դրիգորիս Արքեպս. Յովհաննէսեան, որ տասը տարիէ ի վեր պատուակալ քարոզչութեան պաշտօնը կը կատարէ Դուրսուչէշմէի եկեղեցին։

—Մաքրիկեղի տաժամեայ Թաղ. Խորհուրդը իր հրամարագիրը պատրաստած ըլլալով մօտերս Պատրիարքարան պիտի ներկայացնէ։

ԿՈՎԿԱՍԱՀԱՅԵՐԷՆ

Զեր «Մաղիկ» թերթում յօդուած մը կարդացի մեր թեմական Սուրմենան Առաջնորդին վերաբերեալ ու նկատելի քանի մը պակասներ նշմարեցի։

Երեւի դուք լաւ չէք ճանչնար այս հոգեւորականը, ես ձեզ կը ծանօթացնեմ առնոր անձնուրութեան ու գործունէութեան հետ։ Սուրմենան Արրազանը իր ուսումն առել է սեղբոյս Ա. Դիմնագիտնում, բայց չէ աւարտել. Հայերէն չգիտէ, եկեղեցական գիտութիւններ սովրած չէ։ Նա հաւակառակ է Պողոս առաքելոյ գրածին թէ «Պարտ է եպիսկոպոսին անարատ լինել, հեզ, առաքինի, հիւրասէր, գիտուն, մարդասէր, ողորմած, ներող, անշիջաչար, անոխակալ ու այլն»։ Սա յատկութիւններից եւ ոչ մին անոր մէջ չկան։ Ընդհակառակը, փառասէր է վերին աստիճանի եւ ոչ գործունեայ. միայն իրեն որովայնը կը պարարտացնէ եւ տան դուռն միշտ գոց կը պահէ, որ հիւր չընդունէ։ Շատ պատահած է որ Ս. Էջմիածնէ կամ Թուրքիայէ հոգեւորականներ կուգան եւ Սուրմենան եւ ոչ մէկը կը հիւրասիրէ եւ ոչ էլ կ'ընդունի, իրեն հետս կը պահէ անոնցմէ։ Իրան սիրած մարդկանց, լինին նոքա ազգ եւ ոչ անքարոյր, միւսներէն, պարզեներ էլ բերել կուտայ։ Իսկ ազգ. ձգ., որքան էլ արժանաւոր լինի, վրէժխնդիր կը լինի ու պաշտօն չի տար, եթէ եկեղեցու սարին

սպասաւոր է, չի ձեռնադրեր։ Պէտք է ասել որ տեղւոյս բարձր ու զարդացած դասակարգի մեծամասնութիւնը անոր ատելով կ'ատէ ու անոր չի յանձներ։ Անոր յանձնողները պառաւ աղուէսներ, քսու, ագէտ մարդիկ են, որոնց մասներով կարելի է համարել։ Ահա այսպիսի ստոր մարդիկ են անոր խորհուրդատուները եւ բարեկամները։ Փարող խօսալուց չատ դուրկ է, քանի որ Հայերէն չգիտէ, ինչ պիտի ընէ։

Քահանայութեաղ կատարելիս, ամէն կարգերը կ'աղաւաղէ ու կը համառօտէ, համբերութիւնը կ'սպառի երկար ատեն կանգնելէ, կ'աճապարէ չուտ տուն դառնալ ու 10 տեսակ խորտիկներ վայելել։

Տեսքը գեղեցիկ է, իսկ մէջը դատարկ։ Այժմ տեսնենք անոր գործունէութիւնը. չատ տարի է կը վարէ առաջնորդական պաշտօն եւ բան մը արած չէ. եթէ երկու քահանայի մէջ կռիւ մը պատահած է, կը քնէ ու արիւնը կը ձգէ, ասով ամէն ինչ կը լմնայ։ Քահանայ մը եկեղեցում իրան նոր նշանակած ընկեր քահանայի բառնցքով ծեծեր էր. գործը հասաւ առաջնորդին. նա էլ այնքան քնացրուց գործը, (2 տարի) մինչեւ ծեծկուած քահանան մեռաւ ու ամէն բան լմնցաւ։ Այսպիսի օրինակներ անթիւ են, հարկ եղած ատեն կարող եմ արձանագրել։

Երկու ամուսնու վէճը չկարաց վերջացնել ու այնքան ձգձգեց, մինչեւ ամուսիններից մէկը մեռաւ ու ասով բանը լմնցաւ։ Սա ամենահեշտ միջոցն է գործ կատարելու, ինչ պէտք է զլուխ ցաւցներ։ Դվլտայ կնոջ պէս անհամ բան մը է եւ. չուզեր պաշտօնէն հեռանալ։ Լուր կը պտտի երբ պաշտօնէն հանելու են, շատ շատերը ուրախ են ու մտադիր են անոր եռեւ պռոշկ մը կոտրել, որ էլ չվերադառնայ։

Ասոր պէս ստոր արարած Տփխեայ թեմը երբեք տեսած չէ. «Խօլէրա» դարձած է մեր գլխուն, ով մեզի պիտի տրոփէ։ Շատ բան ունիմ գրելու, բայց առ այժմ այսքան բաւ է, մնացածը միւս անգամ։

1899 Նոյեմ. 7 Հ. Պ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

Տփխիս

ԴԱՀԱՌՆԵՐԻՆ

Խիզանէն Ս. Հայկակ ստորագրութեամբ թղթակցութիւն մը ստացած ենք ուր կը կարդանք թէ վիճակին Ս. Խաչ վանքին մէջ Պատրիարքարանի կողմէ տասական 15 ոսկւոյ նպաստով բացուելիք Որբանոցին լուրը մեծ ուրախութիւն պատճառած է տեղացոց։

Խիզանի Ուսումն. Ընկ. որուն հիմնադիրն է ծանօթ գրավաճառ Վ. էֆ. Մարգարեան, տարիներ առաջ Խիզանի մէջ պարկեշտ, ուսումնասէր ու քիչ չատ կրթուած սերունդ մը պատրաստած էր։ Ասոր կրթ. գործը պիտի շարունակէ բացուելիք Որբանոցն որուն Տեսուչ կարգուած է Զատոյեան Տ. Դանիէլ Վ.։

Աղթամարի վանական ժողովի կողմէ հեռագրաւ խնդրուած է Պատրիարքարանէն՝ քանի մը ատամականներ կանխիկ փութացնել Որբանոցի բացումը անմիջապէս կատարելու համար։

Նամակագիրը ի դիմաց Խիզանցոց շնորհակալութիւն ու երախտագիտութիւն կը յայտնէ Ս. Պատրիարք Հօր ու նպաստատուց Պատ. ազգայիններուն։

—Կը լսենք թէ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսական ընտրութեան համար՝ Մայաթիոյ թեմին կողմէ, այժմէն պատգամաւորութեան ընտրելի նշանակած են նոյն քաղաքի Աբրիկան Յակոբ էֆէնտին, որ Անուղղակի արդ պաշտօնատան մէջ կարեւոր պաշտօն մը ունի։

ՏՐ. Ն. Յ. ԹԻԻԼԵԱՆ

ԲԺԻՇԿ—ՄԱՆԿԱԲԱՐՁ

Եւրոպայէն նոր վերադարձած՝ բնակութիւնը հաստատած է Մաքրիգիւղ, Սպզդ-Ագամ, Արդարեան դեղարանին դիմացը։ Հիւանդ կ'ընդունի կէս օրէ վերջ։ Դշ. կէս օրէ վերջ ձրի։ Կը դարմանէ ամէն ներքին եւ արտաքին հիւանդութիւն, մանաւորապէս տղայ։ Կը կատարէ ամէն վիրաբուժական գործողութիւն։ Կը դարմանէ աչքի հիւանդութիւններ նոր մեթոտներով։

Բր. Եռ. Ռաբբ. կէս օրէ վերջ կը գտնուի Սամաթիա, Նախկին բնակարանին քով։ 2—15

ՏՈՔԹ. Ն. ՏԱՂ ԱԻԱՐԵԱՆ

Տեղափոխած է իր բնակարանը Բերա, Իմամ փողոց թիւ 5։ Հիւանդ կ'ընդունի Բշ. Դշ. Ուրբ. օրերը կէս օրէ վերջ եւ Կիր. օրերը մինչեւ կէս օր։ 6—15

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

Պրիվիզի նահանգին Էվդաֆի համարակալ անուանուեցաւ Սերգիչէի Էվդաֆի նախորդ անօրէն Ճէվտէթ էֆ.

Բէրքիւք գաւառակին Նախագահ Ատենին ընդհ. դատախազի օգնական անուանուեցաւ Միւնթէգիպի նոյն դատարանին ընդհ. դատախազի օգնական Իզզէթ էֆ. որուն յաջորդեց Բէրքիւքի ընդհ. դատախազի օգնական Մուսթաֆա Նուրի էֆէնտի։

ԲՈԼԷՐԱ.—Պասրայի նահանգէն եկած պաշտօնական հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Սամարայի գաւառին եւ Պասրայի մէջ քոլերայի ոճիր է դէպք չէ պատահած երէկ։

ԻՏԱԼԻՈՅ թագաւորին եղբօրորդի Թուրինոյի կոմսը, որ մէկ քանի օրէ ի վեր մայրաքաղաքս կը գտնուի, իտալական դեսպան Մ. Բանսայի հետ, Դշ. իրիկուն Կայս. Պալատ երթալով, պատիւ ունեցաւ Վեհ. Սուլթանին ներկայանալու։ Կայս. ունկընդրութենէն վերջ, Մէրասիմի Բէյօղլն երթալով, հանդիսացաւ։ Բիչ մը վերջը, Վեհ. Սուլթանը նոյն Կայս. Բէյօղլն երթալով, փոխադարձ այցելութիւն տուաւ կոմսին։ Յետոյ Կայս. կոչունք մը տրուեցաւ ի պատիւ կոմսին։ Կայս. սեղանին ներկայ գտնուեցան նաեւ Մեծ-Եպարքոսը, Դատական նախարարը, Պետական Խորհրդի նախագահը, Արտաքին գործոց նախարարը եւ Թուրինոյի կոմսին հետեւորդները։

ԿԱՅՍ. ՆՈՒԷՐ.—Վեհ. Սուլթանը Մեքքէի Էմիր Ասվը-իբ-Ռէֆիզ բաշայի, Հիճազի կուսակալ Ահմէտ Բաթիպ բաշայի, նշանաւոր չէյխերէն Իպն-իբ-Ռէշիտի եւ անոր հետեւորդներուն 31 ձեռք ոսկեթել բանուած զգեստ (խրլաթ) նուէր պիտի ղրկէ։ Այս հագուստներն երէկ յանձնուեցան Սուրբէի Հիւմայունի (Կայս. կարասան) անօրէն Հիւսէյին Հասպի պէյի։

ԿԱՅՍ. Անձնական Դանձուն Նախարութիւնը, Կայս. հրամանաւ, այժմէն սկսած է ըստ սովորութեան ուտեստ բաշխել կարօտ իսլամներուն, Բամազանի առթիւ։

ՌՈՒՄԱՆԱԿԱՆ նորընտիր դեսպան Պ. Կիքա Վեհ. Սուլթանին ներկայանալու առթիւ իր արտասանելիք ճառին մէկ օրինակն ըստ սովորութեան ներկայացուց Կայս. Պալատին Ա. Բարուզարութեան։

ՄԱՔԱՍՏՈՒՐԻ ԱԶԱՏ.—Օսմ. երկիրներու արտադրած հաճարը (չավտար) օսմ. մէկ նաւահանգիստէն միւսը փոխադրուած ատեն, օսմ. ցորենին եւ ալիւրին պէս մաքսատուրքէ ազատ պիտի մնայ, Կայս. հրամանաւ։

ՄԱՔՍԱՑԻՆ ԴՈՐԾԵՐ. — Երէկ ծանուցինք թէ մաքսանենգութեան առաջքն խլելու համար, մաքսային Վարչութիւնը զանազան միջոցներ պիտի տնօրինէ։ Վերջին լուրի մը նայելով, մայրաքաղաքիս օտար հասատութիւններու անուան եկած իրեղէններն այսուհետեւ խիստ հսկողութեան մը տակ պիտի առնուին Օսմ. յատուկ պաշտօնէից ձեռամբ։

ՄԻԽԱՅԼԸՆԻ ԹԱՐԱՀԱՆԲԸ.—Մ. Շթէնգիլէն եւ Մաղասար էֆ. Միխայլեանի վիմագրութեան քարահանքը շահագործելու մենաշնորհ խնդրած էին, առաջարկելով նաեւ անանուն ընկերութիւն մը կազմել։ Պետական խորհուրդը խնդիրը քննելով որոշած է թէ հարկ չկայ այդ քարահանքին արտօնութիւնը տալ Խաչատուր անուանով եւ ոչ ալ հանէ անունով, եւ թէ այս գործին համար հարկ չկայ անանուն ընկերութիւն մը կազմել։

ԱՅՏԸՆԻ նահանգին օտար գործոց նախորդ տնօրէն Արմենակ էֆ. Կայս. հրամանաւ պաշտօնի կոչուեցաւ Բ. Դրան իրաւագէտ խորհրդականներու դիւանին մէջ։

ԵՄԷՆԻ նահանգին մէջ ոգելից ըմպելիներու մուտքը թէեւ խստիւ արգիլուած է եւ դաղտագողի ալքոլ ու ուրիշ ոգելից ըմպելիներ ներմուծողները խստիւ կը պատժուին, սակայն տեղւոյն մէկ քանի վաճառականները մաքսատան պաշտօնեաներու հետ խօսք մէկ ընելով, ւոցէ անուանով ալքոլ կը ներմուծեն եղեր, եւ ապա ալքոլով օղի եւ ուրիշ ըմպելիներ չինելով ժողովրդին կը ծախեն։ Եթէ ընդհ. քննութիւն մը կատարուի, տարակոյս չկայ թէ շատ մը վաճառատուներու մէջ հարիւրաւոր տակառ ալքոլ եւ օղի պիտի գտնուին։ «Իրատամ» ձեռնհաս պաշտօնատան ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ։

ԿԻՊՐՈՍԷ կը ծանուցուի թէ 10,000 հրեայ ի մօտոյ նոյն կղզին պիտի գաղթեն։ Կղզիին բնակիչները կը հակառակին եղեր Իսրայէլի այս զաւակներուն գաղթաւորման, կարծելով թէ ասոնք մարդկային մարախներ, ճշմարիտ մարախներու պէս պիտի հնձեն իրենց սեփական շահերը։ Գաղթող հրեաները գլխաւորաբար Ռուսիայէ պիտի գան եղեր։

ԵԼՄԱԿԱՆ պաշտնատան մէջ գումարուող Ելմացոյցի Յանձնաժողովն որոշեր է որ Կառավարական Գանձն առ այժմ մասնաւոր վճարումներ չընէ։

ՍԵՒ-ԼԵՐԱՆ դեսպան Պ. Պաքիչ ի մօտոյ արձակուրդով Զէթինէ պիտի երթայ։

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ Յունական Պատրիարքին ընտրութիւնը այս շաբթու պիտի կատարուի։

ԳՈՆԵԱՑԻ նահանգին Գարաբրնար եւ Էրէյլի գաւառակներուն բնակիչները սերմնցուի եւ ուտեստի կարօտութիւն ունենալով, Բ. Դրան հրաւանաւ, Առեւտրական նախարարութիւնը ծանոյց Երկրագործական Պանքային, որպէսզի տեղւոյն մասնաճիւղերը ժողովրդին պէտքերը հոգան, փոխառուներն երաշխաւոր առնելով։

ՄՐՐԻԿ.— Կիւմիւլինայէ եկած մասնաւոր լուրերու նայելով, երեք օր առաջ բուռն մրրիկ մը պատահեր է, որու հետեւանքով 22 հին տուներ փլեր են։ Ուրիշ մանր մունր վնասներ ալ կան, որոնց վրայ որոշ տեղեկութիւններ դեռ կը պակսին։

ՈՂՈՂՈՒՄ. — Լտիրնէէ կը ծանուցուի թէ Արդա եւ Մարիցա գետերուն յորդելուն պատճառաւ, ողողումներ պատահեր, եւ պանդան վնասներ պատճառեր են։

ԿՐՕՆԱՔՈՆԽՈՒԹԻՒՆ.—Իգաամի Պրուսայի թղթակիցը կը ծանուցանէ թէ Եանայի նահանգին Նասիճ գաւառակին բնակիչներէն 63 տարեկան Տիմիթրի անուն յոյն քահանայ մը Պրուսայի Խարբէի ժողովին առջեւ իսլամական կրօնքն ընդունելով, իր բաղձանքին համաձայն «Մէհմէտ Ալի» անուանուեր է։ Մէհմէտ Ալի էֆ. իսլամ կրօնականներու դասուն մէջ մտնելու փափաք յայտնած ըլլալով, ժողովին առջեւ Իւլէմայի Ճէ-պէ հագեր եւ գլուխը փաթթոց կապեր է։ Իրատամ կը շնորհաւորէ իր Մէհմէտ Ալի եղբայրը, իսլամական կրօնքին արժանացած ըլլալուն համար։

ԽՏԻՎԻԻի Էլ-Դահրէ չորեշաբը, որ Դշ. իրիկուն մեկնեցաւ, մաս մը իսլամ ուխտաւորներ տարաւ Ճիտդէ։

ՆՈՐ ԿՐՕՆ. ԹԵՐԹ.—Յունաց Պատրիարքարանը Բ. Դրանէն արտօնութիւն կը խնդրէ Իզմիրի մէջ «Օրթոտոքս» անուն կրօն. թերթ մը հրատարակելու։

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ Մնատուկին նախորդ համարակալ Էչրէֆ էֆ., որ Մնատուկին արձանագրութիւններն ու տոմարները խարդախելով, 5000 ոսկւոյ մօտ գումար մը շորթած էր, ինչպէս նաեւ իր երկու համախոհները, ժամադրած Իպրահիմ էֆ. եւ նախորդ դնահատիչ (մուխամին) Ալիքսան էֆ., Պոլսոյ Ամրաստանիչ Ատենին կողմէ ամբաստանուած են առաջինն իրրեւ ոճրագործ եւ ժամադրած Իպրահիմ էֆէնտի ու դնահատիչ Ալիքսան էֆէնտի ալ իրրեւ խաբերայ (սոլանտրրը) եւ որոշուած է դատաստանի ենթարկել զանոնք ձեռնհաս դատարանին առջեւ։

ՈՒԱՇԻՆԿԻՐՈՆԻ հոլանտական դեսպան Վան Վէքերլէն Պոլսոյ հոլանտական դեսպան անուանուած է։

ՆՈՐ ԸՆԴՈՎԱՆԱՑ ՊԱՐԱՆԸ.—Արդէն ծանուցինք թէ Մ. Բոթար Եաֆայի ու Աքքայի միջեւ հեռագրաթել մը շինելու արտօնութիւն կը խնդրէ Մարսիլիա-Ճիպութիի ընդծովեայ պարանին կցելու համար։ Մ. Բոթարի առաջարկած պայմանները չատ շահաւոր են Կայս. կառավարութեան համար։ Հեռագրական պաշտօնեաներն օսմ. հպատակ պիտի ըլլան եւ հեռագրական Վարչութիւնն ալ տարեկան առնուազն 25 հազար ոսկի պիտի ստանայ։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ նաւատորմը Իզմիրի մեկնեցաւ Թուլոն վերադառնալու համար։ Ճամբուն Սելանիկ պիտի հանդիպի։

ԱԻՍՏՐԻԱԿԱՆ նաւատորմը, որ վերջերս Հանեա հասած էր, Մնդղեան տոնին առթիւ Բօլա պիտի վերադառնայ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԳՈՐԾԵՐՈՒ Նախարարն անհանգիստ ըլլալով նախընթաց օր չկրցաւ իր պաշտօնատեղին երթալ։

ՇԷՅԽ ԻՊՆ-ԻԻՐ ԷՇԻՏԻ պատգամաւորներն, որք Նէճէտ բաղմաթիւ արաբական ձիեր նուէր բերած էին Վեհ. Սուլթանին, երէկ իրիկուն Նէճէտ վերադարձան։ Կայս. Անձնական Դանձը վճարեց անոնց ճամբու ծախքը։

ՄԻՏԻԼԻԻի մաքսատանց վարչութեան մէջ քննութիւն մը բացուած է։

ԲԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԲԱՐԻԶ, 13 Դեկտ.

Ֆրանսական Ռանթ		100 50
Օսմ. Ռէժի	»	286 —
Օսմ. Բոնս. սէրի Դ.	Ֆր.	22 80
Բուլգի Երկաթուղի	Ֆր.	125 25
Իտալական		94 —
Օսմ. Պանքա		562 –
Սպանիական		66 75
Թրանսվալ		51 —

ՀԵՌԱԳԻՐ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԼՈՆՏՈՆ 11 Դեկտ.—Մօտորը-Բիվըրէն քաշուած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Անգլիանդամանդները Պոէրներուն գրաւած դիրքին ձախ կողմը դիրք մը բռներ եւ ակներ են ռմբակոծել, խիստ ելեւէջուած պայթուցիկ ռումբեր նետելով։ Պոէրները պատասխանեցին։ Մէկ ժամ կռուէ ետք, Պոէրները լռութեան դատապարտուեցան։

—Բաբէ առնուած լուրերու նայելով, ամսոյս 7ին Բիմպըրլիի առջեւ հրացանաձգութիւն մը փոխանակուած է, քաղաքը պաշարող Պոէրներուն եւ անգլիական պահականոցներու միջեւ։

—Վաղը Լիվըրուլէ բաղմաթիւ զօրքեր կը մեկնին Բարեյոյս երթալու համար։

—Պատերազմական պաշտօնատունը ո եւ է լուր չի հաղորդեր պատերազմին վրայ։ Մտատանջութիւնը կ'աւելնայ Լոնտոնի մէջ։ Սակարանին մէջ նորէն զրոյց պտըտեցաւ թէ անգլ. զօրքերն ուրիշ պարտութիւն մը կրած են Բաբի մէջ, բայց հաւատի աղբիւրէ ոչ մէկ հեռագիր եկած է հաստատել այս տեղեկութիւնը։

—Հրատարակին տպաւորութիւնը չատ դէշ է։ Թրանսվալէ եկած դէշ լուրերէն զատ, կը վախցուի թէ դրամաղդէի սակը նորէն պիտի բարձրանայ։ Հարաւ-Աֆրիկեան արժէթուղթերը ղժալի անկում կրեցին։

ԲՐԷԹՈՐԻԱ.—Երեկ իրիկուն ճակատամարտ մը տեղի ունեցաւ Մօտորը-Բիվըրի մօտ։ Պոէր զօրաց հրամանատար Բրոնժէ զօրավար պահեց իր դիրքերը։ 50 անգլ. զինուորներ գերի առնուեցան։

—(Պաշտօնական)։ Սթրոմպէրկի մօտ վերջին ճակատամարտին մէջ անգլ. գերիներուն թիւը 672ի կը հասնի։ Անգլիացիներուն կորուստը, մեռեալ կամ վիրաւոր, դեռ յայտնի չէ։

—Պոէր զօրաց յառաջապահները (Բիմպըրլիի հարաւակողմը) կը տեղեկագրեն թէ զօր. Մէթուէնի զօրքերը կը յառաջանան Պոէրներու դիրքերուն վրայ։

ՆԻՈՒ-ԲՈՐԴ. — Պոէրները, իրենց թընդանօթներու կրակին պաշտպանութեան տակ, քանդեցին հեռագրական գիծը։

ՊԵՐԼԻՆ.—Ռայխսթակն այսօր կայսրութեան ելմտացոյցին վրայ վիճաբանել սկսաւ։

Վարչապետ Իշխան Հոհենլոհէ յայտարարեց թէ դաշնակից պետութիւնները համոզուած են որ արդի նաւատորմը անբաւական է ամէն պատահականութեանց դէմ դնելու։ Նոյնպէս ծանոյց թէ նաւատորմը կրկնապատկելու օրինագիծ մը պիտի ներկայացնէ Ռայխսթակին։

Արտաքին գործերու նախարար Պ. Պիւլօվ նաւատորմին կրկնապատկուելուն հարկը պատճառաբանեց։ Բսաւ թէ նաւատորմին յաւելման պէտքը կախում ունի պիւզերական կացութենէն եւ դերման դաղթային քաղաքականութեան պահանջումներէն։ Ի վեր հանեց դերման կայսրութեան ու եւրոպական Պետութեանց մէջ գոյութիւն ունեցող լաւ յարաբերութիւնները։ Յետոյ ըսաւ. «Պարտաւոր ենք խաղաղութեամբ ու համաձայնութեամբ ապրիլ Անգլիոյ հետ, փոխադարձ չահերու հիման վրայ։ Պէտք է այնպիսի զօրաւոր նաւատորմ մը կազմենք որ անկարելի ընենք մեզի դէմ եղած ամէն յարձակում։ Դերման արտաքին քաղաքականութիւնն ոչ անյաղ է եւ ոչ ալ քմահաճ։ Ամէնուրեք դերման չահերը կը պաշտպանէ առանց բռնաբարելու միւս ազգերուն իրաւունքներն ու չահերը։ Միջամտելով հանդերձ մեր անդրատլանտեան չահերուն զարգացման համար, դանց չենք ըներ մեր պարտականութիւնը, այն է Եւրոպայի մէջ պաշտպանել մեր դիրքը որ հիմնուած է երբեակ անխախտ պինակցութեան եւ Ռուսիոյ հետ մեր բարեկամական յարաբերութեանց վրայ (ծափահարութիւններ)։

Մեր ինդրանտլանտեան քաղաքականութիւնը չփոփոխուիր պիտի մնայ։ Առանց զօրաւոր բանակի ու հզօր նաւատորմի մը, բարգաւաճումն անկարելի է։ Մեր ամբողջ քաղաքականութիւնը խաղաղասէր, անկեղծ ու անկախ է։ Մենք երբ ջանանք կայսրութեան խաղաղութիւնը, պատիւն ու բարգաւաճումն պաշտպանելու, կը յուսանք թէ դժուարին պարագաներու մէջ մեր այս աշխարհավարութեան համար պիտի վայելենք Գերման ազգին ու Ռայխսթակին աջակցութիւնը (բուռն ծափահարութիւններ)։

Գանձային Նախարար Պր. Թիէլման յայտարարեց թէ ելմտական կացութիւնը գոհացուցիչ է։

Վիճաբանութեան չարունակութիւնը վաղուան յետաձգուեցաւ։

ՎԻԵՆՆԱ.—Աւստրիական պատուիրակութեան ելմտացոյցի յանձնախումբը բանակին սովորական ելմտացոյցն ընդունեց։

—Ֆրանց Եղէֆ կայսրն ունկնդրութեան ընդունեց Անտիոքի Ասորի Պատրիարքը։

ԲԱՐԻԶ.—Երեսփ. ժողովին մէջ Մ. Կիւսթաւ Ֆրանսայի դատական նախարարութեան ելմտացոյցին վրայ խօսելով կառավարութենէն պահանջեց բացատրութիւն տալ կառավարութեան բռնած քաղաքականութեան մասին։ Վարչապետ Մ. Վալտէք Ռուսօ պատասխանեց թէ արդէն երեք անգամ պարզած է իր քաղաքականութիւնը եւ թէ անօգուտ է իր նախորդ յայտարարութիւնները կրկնել։ Զախակողմը պահանջեց որ վիճաբանութիւնը փակուի եւ 237ի դէմ 167 ձայնով ընդունուեցաւ։

ՀՌՈՄ.— Երեսփոխանական ժողովին մէջ արտաքին գործերու պաշտօնատան ելմտացոյցին վրայ եղած վիճաբանութեան առթիւ այլեւայլ հարցմանց պատասխանելով Վիքտորիո Վիհնոսդա մարքիզն հաւատաց թէ Իտալիա ուղղամտորէն հաւատարիմ կը մնայ իր դիմակիցներուն, որոնք կը շարունակեն արտաքին քաղաքականութեան անփոփոխ հիմը կազմել։

Նախարարը բսաւ թէ Իտալիոյ եւ դիմակից պետութեանց յարաբերութիւնները փոխադարձ եւ կատարեալ վստահութեամբ մը տոգորուած են։ Փորձը կատարելապէս ապացուցած է թէ երբեակ դիմակցութիւնը նպատակ ունի Եւրոպայի խաղաղութեան պահպանումը։

ԱՅՍ ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ

ԲԱՐԻԶ, 13 Դեկտ.—Թրանսվալի հանրապետութեան նախագահ Քրիւկէր յայտարարութիւն մը հանելով, Թրանսվալէ բացակայ եղող բոլոր Պոէրները կը հրաւիրէ որ իրենց հայրենիքը վերադառնան եւ պաշտպանեն զայն թշնամւոյն դէմ։

ԼՈՆՏՈՆ. — Զօր. Կաթաքր իր կրած պարտութիւնը կը բացատրէ, յայտարարելով թէ հեռաւորութիւնը սխալ հաշուած է՝ ջանալով միանալ Զօր. Մէթուէնի։

—Հաստատուած է թէ Պլէսֆոնթէյնի մէջ 40 անգլ. գերիներ կան։

—Անգլիական մամուլը մեծաձայնութեամբ ցաւ կը յայտնէ որ Լէյտիսմիթի պահապան զօրքը դէպի դուրս երկրորդ յարձակում մը ըրած է որ ազատելի եղած է, եւ 101 անգլ. զօրքերու կորստեան պատճառ եղած է։

ԲԵՌԵՐՍՊՈՒՐԳ.—Թրանսվալի նկատմամբ Ռուս ժողովրդեան համակրութիւնն երթալով կ'աւելնայ։ (Կ'երեւի թէ Անգլիացոց պարտութիւնէն չատ կ'ախորժին Ծ. Խ.) Պոէրներուն ինպատ հանդանակութիւնն ցարդ 90,000 բուպլի արտադրեց։

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՕԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

ԲՍՖՈՐՍ 1 Դեկ.

Օսմ. Բոնս. սէրի Դ. Ք. կ.		25 46½
Բուլգիի Երկաթուղի	Ֆր.	123 50

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. Բոնս. սէրի Դ.	Օ. Ո.	24 34
Ամէնէն բարձր դին	»	24 36
Ամէնէն վար դին	»	24 35
Բուլգիի Երկաթուղի	Ֆր.	122 50
Ամէնէն բարձր դին	»	122 75
Ամէնէն վար դին	»	122 25
Թրանսվէյ Պարտաֆուղթ	Օ. Ո.	7 10
» Ժուիանս		2 40
» Բաժնեթուղթ	Ֆր.	604 —
Օսմ. Ապահ. Ընկ.	Օ. Ո.	4 42½

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

20 ֆրանքնոց	Դրշ.	87 30
Անգլիական ոսկի	»	110 20
Բոլ Էմբէրիալ	»	89 30
Ֆրիմից	»	51 10
Մէճիտիէ արծաթ	»	108 01
Մէթալիք	»	95 10
Բուբլի թղթադրամ		8 55
Լոնտոն 3 ամիս		109 30
Բարիզ » »		22 96½
Ֆիորին մնոտա		10 89½

ԼԷ ԲՐՕՎԷՆՍ ՐԷԻԻՆԻ

LES PROVINCES RÉUNIES

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ Ի ՊՐԻՒՔՍԷԼ

Դրամագլուխ ֆրանք 2,500,000 — *Դրամատուն ընկերության, Գրէտի-Լիսնի*

Ընկերությիւնը կ'ապահովագրէ տներ, բնակութիւններ եւ վաճառքներ խիստ չափաւոր գիներով

Քննիչ Տնօրէնութեան — *Գաւառաց համար պատուաւոր երաշխաւորութեամբ գործակալներ կը փնտռուին* — *Տնօրէն ընդհանուր Թուրքիոյ*

Ա. ԿԻՒՐԵՂԵԱՆ — *Ղալաթիա, Մէրքէպանի փողոց, Ճէտիտ խան* — ԱՐՇԱԿ ՈՒՆՋԵԱՆ

ERNEST GLAVANY

ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ

ԷՌՆԷՍԹ ԳԼԱՎԱՆԻ

ՂԱԼԱԹԻԱ, ՕՍՄ. ՋԱՆԲԱՅԻ ԿԱՐԴԸ, ՅԱԿՈԲԵԱՆ ԽԱՆ

Սոյն դրամատունը կը վաճառէ ամէն տեսակ արժեթուղթ, եւ այս արժեթղթերու գնումը կը կատարուի՝ իրենց գիներն համեմատութեամբ ամսական 20 ղրշ.էն մինչեւ 100 ղրշ. որոշեալ դումարի մը վճարմամբ։ Դրամատունը ասկէ առաջ քաշուած վիճակահանութեանց թիւերը նայելու եւ շահուած պարգեւները դանձելու համար՝ ամէն կերպ դիւրութիւն ցոյց կու տայ։

Ստորեւ նշանակեալ արժեթղթերէն գնողները երբ առաջին վճարումն ընեն, արժեթուղթն իրենց ծախուած ըլլալու մասին մուրհակ մը կը տրուի մեր կողմէ տորագրուած եւ դրոշմուած։ Ասկէ զատ, արժեթղթին թիւը ցոյց տուող ուրիշ ծանուցագիր մ'ալ կը տրուի, այնպէս որ գնողը նոյն ատենէն իսկ ամէն վիճակահանութեանց մասնակցելու իրաւունք ունենալով՝ շահած դումարը ամբողջապէս կրնայ ստանալ, որովհետեւ նոյն իսկ առաջին վճարման թուականէն բուն արժեթուղթը իրեն կը պատկանի։

Աւելորդ է յայտնել թէ ամէնէն աղքատն անգամ այս դիւրութեանց շնորհիւ, կրնայ արժեթղթի տէր ըլլալ, եւ յայտնի է որ ամսական 20 ղրշ.ի վճարումն մեծ զոհողութիւն մը չըլլալով եւ ամէն դասակարգի անձերու դիւրամատչելի ըլլալով հանդերձ՝ ամէն հաւանականութիւն ունի օր մը շահելու, եթէ երբեք չշահի ալ, իր վճարումներուն շնորհիւ յառաջիկայէն արժեթղթի տէր պիտի ըլլայ որ իրեն համար շահու աղբիւր մ'է։

ԾԱԽՈՒ ՊԱՐԳԵՒԱՒՈՐ ԱՐԺԵԹՈՒՂԹԵՐ	Տարեկան վիճակահանութիւն	Տարեկան վիճկենց. պարգեւներու գումար	Տարեկան ստանալի տոկոս	Արժեթղթ. գնման համ. ամսկն.վճարելի գումար.
Ցոյն. ազգ. դրամ. արժեթղթ. % 4 տոկ.	5 անգամ	300,000	16 Ֆր.	100 ղրշ.
Գաղիոյ կայուած. » % 3 »	6 »	1,060,000	15 »	100 »
Եգիպտոսի » » % 3 »	12 »	1,500,000	7½ »	50 »
Ռումելի Երկաթղ. » անտոկոս	6 »	3,660,000	—	20 »

ՀԱՄՊՈՒՐԿ ԵՒ ՄԻԻՆԻԽ

ՄԻԱՑԵԱԼ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

դրամագլուխ	*ֆրանք*	27,000,000
պահեստի դրամ	„	52,002,500
տարեկան հասոյթ	„	70,339,912

Ընկերությունքս ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ կ'ապահովագրեն մթերանոցներ, բնակութիւններ եւ առնց մէջ գտնուած վաճառքներ եւ կարասիներ խիստ չափաւոր ստիպողներով։

Լիազօր Ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ, ԴԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ

Պոլիս, Պահէք—Գափու Ամանիսիս խան. 20, 21, 22,

ՊԱՐԶ ՕՐԱՑՈՅՑ

1900 ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ

Սեպտեմ. Ս. Փ. Աղդ. Հիւանդանոցի

Գին 40 փարա

Հիւանդանոցի պարզ Օրացոյցը մաքուր տպագրութեամբ հրատարակ եւնած է։ Այս տարի ըստ որոշման Կրօնական Պատասխանատու Ժողովոյ, եկեղեցական ժամերգութեանց մասին տեղի մանրամասն եւ ճոխ տեղեկութիւններ տրուած են իւրաքանչիւր եկեղեցականաց եւ եկեղեցասիրաց։

Օրացոյցի վաճառումը հիւանդանոցի տարեկան կարեւոր հասոյթներէն մէկը ըլլալով, տարակոյս չունինք որ բարեսէր աղդայիները դնելով անկէ մէկ մէկ օրինակ՝ Հիւանդանոցի հաղարէ աւելի պատասխանատուներուն նպաստ մաս ըրած պիտի ըլլան։

Դալով ընդարձակ օրացոյցին, այս տարի ուրախալի դիրքով, պատկերազարդ եւ կարեւոր ու օգտակար ճոխ պարունակութեամբ հրատարակ պիտի ելլէ քիչ օրէն եւ պիտի պարունակէ բոլոր աղդային հասատութեանց մասին տեղեկութիւններ եւ կարգ մը դործնական դիտելիքներ եւ վիճակագրական ծանօթութիւններ, ինչպէս յատուկ ծանուցմամբ պիտի բացատրուի։

AU CROISSANT D'OR

CARL MALIK

Constantinople, 46 Galata, Rue Tunnel

ՈՍԿԻ ՄԱՀԻԿ

Վերոյիշեալ վաճառատան մէջ խիստ դիւրամատչելի պայմաններով կը ծախուին յաճախակակ եւ բիւրեղեայ առարկաներ, լամպարներ, ջահեր, արծաթաղօծ ափսէներ, սկահակներ, ընտիր տեսակ պիտակներ, սրուակներ; եւ այլն։

Դիմեցէ՛ք ու դոհ պիտի մնաք։

ԳԱՐԼ ՄԱԼԻՔ

Կ. Պոլիս, 46, Ղալաթիա, Թիւնէլ փողոց

ԱՆԹՈՒԱՆ ԳԱՖՏԱՆՃԻ

ՖԱԵԱՆՍ ԵՒ ԵՐԿԱԹԷ Վ.ԱՌԱՐԱՆՆԵՐՈՒ

ՄԹԵՐԱՆՈՑ

Ղալաթիա, Եիւքսէք գալտրրըմ Ն 26

Ցիշեալ վաճառատունը որ 53 տարիներէ ի վեր Պոլսոյ հրատարակին վրայ հաստատուած է, շափաւոր դներով կը ծախէ ամէն տեսակ վառարաններ եւ կը կատարէ նորոգութիւններ։ Դիմող յաճախորդները ըստ ամենայնի գոհ մնալնին նախատեսելս կ'երաշխաւորէ։

ՄԱՐԶՈՒԱՆՑԻՆԵՐՈՒՆ

Տեղդ, «Ծաղիկ»ի գործակալն է Դէորդ Էֆ. Կիւլեան։

ՄԱՐԱՇՑԻՆԵՐՈՒՆ

Թերթիս գործակալ կարդուած է տեղւոյդ Բէժիի Մուհասէպէճի Նիկողոս Էֆ. Սաատուրեան։

ԱՅԻՈՆ-ԳԱՐԱՀԻՍԱՐՑԻՆԵՐՈՒՆ

Կը յայտարարէ վարչութիւնս թէ նոյն տեղի «Ծաղիկ»ի գործակալ անուանուած է Արտաշէս Էֆ. Հալէպլեան։

Ա. ՏԱՆՍԱՑԻՆԵՐՈՒՆ

Առանցի «Ծաղիկ»ի գործակալ ընտրած ենք Յարութիւն Էֆ. Յ. Զաքմաքճեան որու պէտք է դիմեն բաժանորդ դրուիլ ուզող Պատ. Աղդայիները։

ՄԱԼԿԱՐԱՑԻՆԵՐՈՒՆ

«Ծաղիկ»ի գործակալ կարդուած է Մեծ. Վռամեան Էֆ.։ Մեր բաժանորդները կրնան յանձնել իրենց բաժնեգինները սոյն Էֆ.ին։

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ Ա. ՍԱՂԱԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ «ԾԱՂԻԿ» ՕՐԱԹԵՐԹԻ

Ղալաթիա, Համալ-բաշա խան

ՎԷՊԻ ՈՒՍՈՒՄԸ

ՀԵՂԻՆԱԿ

ՊՐԱՆՏԻ ՄԱՔԹԻՒՆ

Գ.

Վէպին նպատակը, ինչպէս նաեւ բոլոր դրականութիւնը, մասամբ զբաղցնել, հաճոյացնել եւ հանդստացնել է ընթերցողը։ Մարի այս ինչ ատեն զարդացման ատեն մենք չատ հաճոյք կ'զդանք անընական եւ զերբնական բաներով, իսկ երբ կատարելութեան կը հասնինք գործնական կեանքի պատկերները աւելի համ կու տան մեզի։ Սակայն տպաւորութիւնն որ մեր մէջն է — տպաւորութիւնն որ կը յետապրի (survives) ամէն մարդու մէջ չատ կամ քիչ աստիճանաւ մը — կրնայ ըլլալ որ փափաքի յանդուգն գործերու եւ մաղասպուր պրոծումներու նկարագրութեանց։ Բայց այս պիսի տպաւորութիւններ, չուտ կամ ուշ, կ'անհետանան, երբ մարդ կեանքի անդունդները կը չափէ եւ անձամբ կը տեսնէ անոր լրջութիւնները։ «Երբ ես տղայ էի, տղու պէս կը խօսէի, տղու պէս կը հասկնայի եւ տղու պէս կը խորհէի, երբոր այր եղայ տպաւորութեան բաները մէկդի ձգեցի» կ'ըսէ Պօղոս Առաքեալ։ Սկեսրիկ Մօնթէյն ալ դրքերու վրայ դրած իր ճառին մէջ կ'ըսէ թէ ինչպէս զարմանալի բաներու համար իր ունեցած մանկական հեռաքրքրութիւնը եւ մոլութիւնը ձգեց։ «Ես այլ եւս համ չեմ առներ Արիսթոյէն, ոչ ալ Ովիտոսէն, իրենց սահմանութիւնը եւ հնարքները զարմանալի բաներու մէջ, որոնցմով առաջ ես կը յաչտակուէի, հիմա զիս կը տաղտկացնեն, եւ հարիւ թէ զանոնք կարդալու կը հարկադրեմ։» Եթէ Մօնթէյն երեք հարիւր տարի առաջ, Նորավէպին ծնունդէն առաջ, այս բանը դդաց, հիմա մենք կրնանք պնդել թէ մարմնական յուզումներ յառաջ բերող պատմութիւններու նախամեծարութիւն տալը մարի խակութիւն կը նշանակէ։

Վէպը սկիզբէն կը խօսէր անկարելի բաներու վրայ, յետոյ անհաւանականներու, այնուհետեւ հաւանականներու, իսկ հիմա կը խօսի Առէոսաբէլէն վրայ։ Ասպատականութեան հրաշավէպերը կը վերաբերին այս առաջին ատիճանին, որոնք կը վխտան պարզապէս անկարելի բաներով։ «Ամասիա»ը այս կարգէն է։ «Երեք հրացանակիրները» ինչպէս նաեւ Ուոլթր Սքոթի մէկ երկու վէպերը, որոնց մէջ պատմուած արկածները թէեւ անկարելի չեն, սակայն բացարձակապէս անհաւանական են, կը վերաբերին երկրորդ կարգին։ Երրորդ կարգին կը վերաբերին Ժան Օսթէնի աղնիւ նորավէպերը որոնք պարզապէս կարելի եղած բաներուն վրայ կը խօսին։

Թուրկէնէվի վէպերը չորրորդ կարգին կը վերաբերին, վէպեր՝ որոնք ձեռք կ'առնեն հասարակ նիւթեր, օրական կեանքի պարզ խնդիրները եւ այնպիսի եղանակաւ մը կը քննեն զանոնք որ դուրս կը բերեն ազդեցութիւն եւ հակազդեցութիւն, միջավայրի ուղղագրի անխուսափելի արդիւնքները (Իվան Թուրկէնէվի վէպերէն Հայերէնի թարգմանուածներ տեսած չեմ, սակայն «Մուսու»ն եւ «Աւելորդ մարդու մը օրագրութիւնը» Անգլերէն թարգմանուած տեսած եմ, երկուքն ալ պարզ եւ սակայն խոր հոգերանութիւն պարունակող վէպեր են։ «Ծաղիկ»ի ընթերցողները եթէ դանեն եւ կարդան ասոնք, վնաս չեն ըներ)։

Արդի նորավէպին պատմութիւնը քննելով երկու իրողութիւններու կը հանդիպինք։ Նախ թէ արուեստը յարատեւաբար կը զարդանայ, թէ պատմութիւնը հիմակ աւելի ուղղակի եղանակով մը կը պարզուի, թէ վէպի անձնաւորութիւնները աւելի զգուշութեամբ եւ վայելչութեամբ կը նկատուին եւ թէ արուեստագէտը աւելի անձնայարդ է եւ իր նիւթը չատ լրջօրէն կը քննէ։ Երկրորդ, թէ կեանքը իր բոլոր մանուածապատութիւններովը երեւան հանելու փափաքը ուժգն է զայն կատարելագործելու կարողութեանը հետ մէկտեղ։ Լուրջ վիպագիրը հիմակ իր պատմութեան չանկանութիւնը չի փնտռեր այն արկածներուն մէջ որ իր դիւցազնին կը պատահին, ոչ ալ այն արարքին վրայ ադանդներուն մէջ, որոնցմէ նոր կրնայ ադատիլ, այլ նախիսկ մարդուն մէջ, անոր նկարագրին մէջ չարին եւ բարիին կը շիռովը, իր խղճին հետ ունեցած անոր կռիւներուն մէջ, ժառանգականութեան եւ միջավայրի դէմ մղած անոր հակազդեցութիւններուն մէջ։ Յոյն փիլիսոփան (Սոկրատ) կ'ըսէր «Ծանիր դիրդ»։ Անդլիացի բանաստեղծն ալ կ'ըսէ «Մարդուն քննութեան առարկան մարդն է»։ Արդի վէպերը այս նպատակով դրուելու են։ Այս տեսակ վէպ մը կը լայնցնէ մեր համակրութիւնը, պատմելու մեղի թէ ինչպէս կ'տարին ուրիշները, եւ կը սրէ մեր տեսութիւնները մարդկութեան նկատմամբ։ Կեանքի վրայ ազատ եւ բնազդական տեսութիւն մը կուտայ մեզի։ Ան կը լուսաւորէ, կը հաստատէ եւ կը զուարթացնէ մեզ։ Ինչ որ Մր. Ծոյնն Մօլրէյ անդամ մը ըսաւ ամբողջ դրականութեան համար, աւելի ճիշդ պիտի ըլլայ, եթէ միայն վէպին յատկացնենք։ Ասոր (վէպին) նպատակն է «Արեւաճառագայթ բերել մեր սրտերուն մէջ եւ դուրս հանել լուսնաճառագայթը մեր դրլոխներէն»։

Խարբերդ-Սեբաստիա ՍՏԻԼ

ՏՐՔ. Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ-ԱՏԱՒՄՆԱՅՈՑՔ

396 ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ ԲԵՐԱ 396

Խանի գարեջրատան վրայի յարկը (ճիշդ Զըլուրքեանց դէմն)

Ամենատասակ ցաւած ակռաները մէկ անդամէն կը լցնուն, ցաւով գիտել եւ բուժուած վերադառնալու պայմանաւ։

Նորը, ճաշակաւոր եւ դիմացկուն արհեստական ակռաներ կը պատրաստեն, յար եւ նման բնականի, դէմքի ձեւաւորութիւն, բան տարիքի, ծամելութիւն, եւ ազատ արտասանութիւն երաշխաւորեալ։

Թմրեցուցիչ դեղերու եւ ամենատարերագործնալ աքցաններու մէջտեղ, առանց ցաւի ատամհանութիւն։

Զմեռները կիրակի օրերն ալ, (մինչեւ կէս օր) ինչպէս նաեւ ամէն օր, (մինչեւ կէս գիշեր) հիւանդ կ'ընդունեմ։

Ց. Գ. Վերջ մը տալու համար Ցաճախորդաց գանգատներուն, հրատարակ. կ'ազդարարենք թէ ՄԵՆՔ Պոլսոյ կողմը մասնաճիւղ ՉՈՒՆԻՆՔ։

Քաջ Ֆրանսագէտ, Տաճկագէտ ու Տոմարագէտ պարկեշտ երիտասարդ մը պատրաստ է վաճառատուններու մէջ պաշտօն ստանձնել եւ կամ փափաքողներուն դաս աւանդել այս ճիւղերուն վրայ։ Դիմել Խմբագրութեան։